

Ta lendab mesipuu poole...

Muusikaleht

September
1993
13/14

Lauluväljak on ohus

Mis on Eesti peamine sümbol mitte ainult eestlaste, vaid ka välismaailma jaoks? Sini-must-valge lipp? Olümpiamängudel tõmmati see tagurpidi vardasse ja Stuttgardi maailmameistrivõistlustel pandi see õiget pidi lehvima alles pärast korduvaid meeldetuletusi. Kolme lõunamaise kiskjaga vapp? Pigem sümboliseerib see praegu Eesti kuulumist Lõuna arenguriikide hulka. Toompea? Võib-olla. Kuid teadvustab see mitte ainult meile endale, vaid välismaailmale pigem erakondadevahelist kraaklemist kui Eestimaad.

Julgen kinnitada, et kõige rohkem tuntakse Eestimaad väljaspool tema piire laulupidude ja Lauluväljaku järgi. Kirjutagemgi see sõna suure algustähega. Eestimaad teati juba Nõukogude ajal suurel määral

laulupidude ja Lauluväljaku põhjal. Kui üle maailma lendas eriskummaline sõnapaar „laulev revolutsioon“ koos fotodega suurtest rahvakogunemistest ja sõnumitega neil peetud kõnedest, oli sündmuspäigaks Lauluväljak. Lauluväljak koos peatselt 125-aastaseks saava laulupidude traditsiooniga ja igivana laulutraditsiooniga (meenutagem, et meie rahvalaulukogud on ühed rikkamad maailmas) Eestlaste jaoks on rahvuse sümbol. Pisut pateetiliselt võiks öelda, et Eestimaa jääb püsima nii kaua, kui siin lauldakse oma eesti laulu, Lauluväljak on aga midagi taaraususe püha hiie taolist.

Mida kujutab endast praegune Lauluväljak? Järjekordne jõudmine koidulalikust ärkamisajast mudilaslikku järelärkamisega torkab siin eriti silma. Ja mitte ainult halvas mõttes. Varem suurpidude vaheajal justnagu tardunud väljak — hiis ohvritalituste vahel — on elama hakanud. Seal toimuvad igasugused üritused, augusti lõpul näiteks üheaegselt koolilaa (koolitarvete müük atraktsioonidega) ja koerte näitus. Miks ka mitte. Esinduslik hoone ja väljak annab neile üritustele sära juurde. Pealegi toovad need üüriraha sisse, et katta üha suuremaks muutuvaid kulutusi elektrile, küttele, pisiremondile ja muule taolisele. Direktor Rita Mägar üürib mõnikord isegi oma tööruumi puhvetiks välja.

Kui aga vähegi terasemalt ringi vaadata, hakkavad silma mahalõhutud väravad, üksteise otsa loobitud pingid, hoonelt pudenev krohv, katkised klaasüksed, katteta settekäevud jmt. Katus ei pea hästi vett. Üle 30-aastane laululavahoone nõuab pidevalt pisiremonti ja midagi põhjalikumat kuluks ka juba hädasti ära.

(Järg 10. lk)

Sirje Kuusk jt. möödunud suve muusikasündmustest.

Paul Mägi pajatab oma elust Lätis, Euroopa-turneest ja hästilaabunud koostööst Svjatoslav Richteriga (fotoillustratsiooniga).

Igor Tõnurist arvab, et rahvapillimees peab oskama nii mängida, et iga karguta inimene läheb tantsima.

Peeter Vähi sulatab oma heliloomingus kokku Ida ja Läänt.

Richard Wagner lõi oma hullumeelse ooperiga mälestussamba armastusele.

Ooper vee all

Eksiarvamustest elektrooniliste instrumentide kohta

Regionalia

Juuli

Harjumaalt

* Vihaseo segakoor käis Soomes Joutsas *Joutsa Joutopäivat* el. Seekordseks kutsujaks oli kohalik naiskoor. Lisaks laulurepertuaarile oli meie kooril kaasas ka naisliikmete käsitööde näitusmüük.

* 30. juulist 1. augustini oli Lagedi kultuurikeskuses „Country Picnic '93“ perepidu kõigile. Esinesid kantriansambliid meilt ja mujalt: „Justament“, „Wallawane“, „Jää-äär“, „Hot Pipes“, „Mr. B. Pine“ (Tšehhi), „Uptown Grass“ (Holland), „Blind Mix“ (Peterburg) jt.

Hiiumaalt

* 27. juulil said hüdlased osa flaami tantsudest ja pillilugudest. Belgia St. Niklastest oli külas ansambel „Speelshaan Ossaart“.

* 28. juulist 1. augustini olid Paladel suvelaagris Eesti Koorijuhitide Segakoori ja Eesti Koorijuhitide Naiskoori lauljad. Õpiti järgmise hooaja ja üldlalupeo repertuaari, anti kolm kontserti saarerahvale. Lauljate külaliseks ja finantseerijaks oli Vigala Sass, kes kõneles eesti ürgkultuurist ja loitsimisviisidest ning vastas Kärda kontserdil kuulajate küsimustele.

* 30. ja 31. juulil peeti Kasari Läänemaa ja saarte levimuusikapäevad. Reedene kontsert oli mõeldud noorematele muusikahuvilistele, laupäevaseks leidsid midagi kuulamiseks ka eakamad.

Järvamaalt

* 3. ja 4. juulil peeti Paides III vabariiklikku rahvamuusikapidu.

* 6.—13. juulini toimunud Ransäteri (Rootsi) Skandinaa-

vimaade akordionifestivalist võttis osa Türi Muusikakooli ansambel „Hanuri“. Festival on igasuvine, osalemas umbes 5000 mängijat.

* 31. juulil algas Lehtse valla muusikafestival, mille tulu annetati vallale. Eestvedajaks oli helilooja U. Sisask, esinejajaks nädal kestnud üritustesarjas klaveriduo Sakkos-Peaske, koor „Vox Europae“, S. Sisask, R. Kromel, L. Väinmaa, A. Jairus. Peale Lehtse toimusid kontserdid ka Jänedal.

Läänemaalt

* 16. ja 17. juulil toimus Haapsalus „Karsummer“ — ülevaariigiline diskorite festival.

* 28. juulil oli Ülemaailmsete Läänlaste päevade raames kontsert, kus esinemas nii endised kui praegused läänlastest muusikud: Anti Kammiste, Madis Kari, Mihkel Tartšasvili, Aimi Aardemaa-Remmelgas jt.

Pärnumaalt

* 8. juulil oli Eliisabeti kirikus Jostein Aarviku (Norra) ja Ines Mäldre oreliõhtu prantsuse impressionistlikust muusikast, kavas C. Debussy, L. Vierne, J. Alain, Ch. Tournemire.

* 19.—25. juulini olid Uno Veenre ja Ahto Nurga eestvedamisel Pärnus koos rahvamuusikaorkestrite ja -kapellide orkestrijuhid. „Tervises“ anti rahvamuusika-kontsert. Mängiti nii etnograafilisi viise, rahvamuusikaseadeid kui uudisloomingut.

* 27. juulist — 3. augustini toimus Pärnumaal Häädemeeste Noorte Mooskantide Seltsi esimene öppelaager, kuhu oodati 12—25-aastasi noori. Õppekavades olid akordion, viiul, kannel, torupill, flööt, rahvalaul.

Raplamaalt

* Festivali „Kirikumuusika Rapla '93“ raames oli 3. juulil

Piret Aidulo oreliõhtu ning 17. juulil kontsert, kus esinejajaks Liina Saari (sopran), Jüri Leiten (trompet) ja Ivo Sillamaa (orel).

* 4. juulil toimus Kehtna klubi naisansambli 10. lauluasatist tähistav kontsert. Ühtlasi oli see ka peaprooviks enne reisi Soome.

Saaremaalt

* 3.—9. juulini viibis Inglismaal Wighti saarel kvartett „Maristik“ Mari Ausmehe juhatusel. Võeti osa 5. väikesaarte spordimängude raames toimunud kultuuripäevade üritustest.

* 9. juulil esines lossi Kapiitlisaalis ortodoksne kammerkoor Tallinnast Valeri Petrovi juhatusel, kavas 16.—19. saj. kirikulaulud.

* 9. ja 10. oodati Kuursaali kitarrihuvilisi. Heiki Mätlik esitas kava „Kitarriga Bachist“, „Beatles'iteni“. Klassikalise ja kergema kitarrimuusika vahele puhuti ka juttu kitarrist ning kitarristi esinemistest ja reisi-

dest. * 30. juulil oli Kuressaares inglise, ameerika ja iiri folkmuusikat esitava ansambli „RÄM“ kontsert.

Tartumaalt

* 4. juulil oli Elvas naiskooride laulpäev, osalemas üle 1500 laulja üle kogu Eesti. Esinema olid tulnud ka rahvatantsurühmad, puhkpilliorkestrid, naiskoor Tamperest ja segakoor Šveitsist.

* Tartu Ülikooli aulas esines samal päeval Bielefeldi Cecilien-gümnaasiumi segakoor (Saksamaa). Dirigent Elisabeth Heidbrinki juhatusel lauldi vaimulikke laule, madrigale, erinevate rahvaste rahvalaulutöötusi ning kerge muusika klassikat.

* 6. juulil esines Tartu Rae-

kojas Saksa kitarrist Marc Seiffge. Ta on õppinud Karlsruhe, Kölnis, osalenud Manuel Barucco, Andres Segovia ja John Williams meistrikursustel, mänginud koos Björn Baggeriga ning „Amadeus“-kvartetiga. Seekordse kontserdi kavas oli J.S. Bach, D. Kellneri, A. Barriose, A. Lauro, H. Villa-Lobose looming.

* 16. juulil esines TÜ Ajaloomuuseumi saalis Austria postitöötajate meeskoor. Kärtne liidumaalt Klagenfurtist pärit lauljad olid siin Tartu postimaja naiskoori kutsel. Peale Tartu esineti veel Võrus, Rõuges ja Tallinnas, sealts viis tee Peterburgi.

* 27. juulil andis Tartus kontserdi Eestis ringreisil olev Mehiko autonoomse rahvusülikooli kammerkoor „Grupo Camara del coro Académico de la U.N.A.M.“, kavas mehiko jt. ladina-ameerika maade autorite teosed ning rahvamuusika.

Lääne-Virumaalt

* 3. juulil toimus Rakveres „Wesenberg Rock“.

* 16. juulil esines Rakvere kirikus Heinrich-Isaac-Ansambel Karlsruhe Muusikaülikoolist. Ansambel esitas 15.—16. saj. muusikat. Seekord oli külalistel esitada kolm erinevat programmi, milles eriline koht muidugi Heinrich Isaaci (saksa päritolu) Madalmaade helilooja, u. 1450—1517) loomingul.

* 24. ja 25. juulil toimus Tapal eesti noorte bändide festival „Rock-Kroox“. Üritus viidi läbi teist korda, seekord Eesti Kaitsejõudude kaasabil.

Võrumaalt

* 17. juulil tähistas kontserdiga Parksepa oma 115. tegevusaastat puhkpilliorkester „Kungla“.

Laulurahvas valgustab oma tegevust

Peale koolinoorte laulu- ja tantsupeo toimus mõeldud suvel veel mitu harrastuslauljate suurüritust, osalt üleriigilisi. Päeva- ja maakonnalehtedes on need suuremal või väiksemal määral leidnud kajastamist. Pikemalt peatutakse neil Eesti Lauljate Liidu väljaande „Eesti KÜpress“ 8. (juuli-) ja 9. (augusti-) numbris.

Noortekooride festivalil „Valga kevad“ mai algul oli 12 registreeritud kollektiivist kohale tulnud vaid 7. Žürii (esimees A. Sööt) tegi igapäev tööst küll kokkuvõtte, kuid konkursi ei korraldatud. See andis võimaluse kõigil laulda pingevabalt, kartmata jääda viimasele kohale. Žürii leidis, et kõik osalenud koorid olid tublid, kuid igapäev leidub veel arenguruumi. Dirigentidele soovitati enam emakeelset ja mitmekülgsemat kava. Võorkeeltes laulmisel tuleks rohkem tähelepanu pöörata hääldamisele.

Mees- ja naiskooride tähistasid oma laulupidude 60. aastapäeva. Meestelaulupäev oli Rakveres 5. juunil. Osalesid pea kõik Eesti Meestelaulu Seltsi mees- ja poistekoorid, üle 2000 laulja (mitte u. 300, nagu eelmises ML-s ekslikult kirjutas) 16 dirigendi käe all. Avakõne pidas EMLS patroon — president L. Meri. Lõid kaasa ka puhkpilliorkestrid ja

Virumaa naisrahvatantsijad. Kõiveos tonni meeste ja tonni poiste vahel jäid 2:0 peale poisid. Öhtusöögi järgsel õllelaulude võistlusel oskasid osava psühholoogilise survega endale esikoha kindlustada saarlased RAM-i ees.

Naislaulupeol 4. juulil Elvas oli esinejaid küll pisut vähem, kuid laulukaar kippus kitsaks jääma. Proovide ja rongkäigu ajal sadanud lausvihm lõppes peo alguseks. Laulupidulisi tervitanud Riigikogu asespiiker T. Kelam ütles, et ta ei mõista, miks naisi on nii vähe Riigikogus. Kunstilise juhi Vaike Uibopuu õnnestunud mitmekesiselt kokkupandud kava läbilaulmine tõstis tuju.

Mees- ja naiskooride laulupäeva vahele mahtus segakooride laulupäev 6. juunil, samuti Elvas. Koolinoorte segakoore oli nende suurpeo eel vähe kokku tulnud, koos täiskasvanutega oli aga lauljaid peaaegu sama palju kui Rakveres. Tuleva-aastase üldlalupeo kava läbi lauldes sai selgemaks, mille kallal on veel vaja tööd teha.

Tuleva aasta laulupeo kavade selgeksõppimisele oli suurel määral pühendatud ka Eesti Koorijuhitide Segakoori ja Eesti Koorijuhitide Naiskoori suvelaager juuliku viimasel nädalal Hiiumaal. Kui EKN, kes oli juunis käinud Rootsis ja Norras laulmas, oli saarele tulnud

peaaegu terves koosseisus, siis ligi pooled end osavõtaks registreerinud

EKS-lastest ei sõitnud kohale, saabus vaid poolsada. Ürituse heaks kordaminekuks aitas kaasa suurepärase ilm. Lauljatelt said eriti kiita äsja konservatooriumi lõpetanud noored dirigendid O. Elts ja E. Tiisvald (viimaselt ka „KÜpressis“ nr. 9 pikem intervjuu).

Euroopa Noortekoor Vox Europae Fritz ter W Wey juhatusel andis sel aastal oma kontserdid 6.—9. juulini Eestis — Pärnus, Tallinnas, Paides. Osalesid eesti lauljad ning esitati ka eesti heliloojate loomingut. Neid teoseid juhatas R. Talmar.

Kuu aega varem oli pärast nädalast harjutamist Belgias seal kontserdi andnud Eurochor, milles osaleb 40 lauljat 10-st riigist. Eestis esindasid noored koorijuhid Jana Allik, Erki Pehk ja Rauno Tagel.

1.—7. augustini toimus Kanadas Vancouveris III ülemaailmne koorimuusika sümposium. Meilt osalesid Eesti Filharmonia Kammerkoor Tõnu Kaljuste juhatusel (andis täissaali kaks kontserdi), kammerorkester, Jüri Rent ja Aivar Mäe. Viimane oli enne seda oma kammerkooriga Arsis 16. juunist 18. juulini bussides läbi sõitnud USA idast läände ja tagasi ning andnud 22 kontserti.

Orelifestival jõudis esmakordselt Hiiumaale

Tallinna VII Orelifestival toimus 30. juulist 8. augustini peaaegu täielikult kava kohaselt. 9 nimekat organisti (neist 2 Eestist — A. Uibo ja R. Uusväli) andsid 13 kohas (esmakordselt Hiiumaal) kokku 26 kontserti. Kuulajaid oli ühtekokku 4 tuhat, perifeerias põhiliselt kohalik publik, Tallinnas suurel määral turistik-välismaalased. Heliloojatest prevaleeris Bach. Esitati ka eesti heliloojate Tobiase, Süda, Arro, Mägi, L. Garšneki ja A. Uibo töid. Meistrikursustel õpetas W. Baumgratz Saksa-maalt kaheksale huvilisele improvisatsiooni, itaallase F. Finotti programmis oli Frescobaldi.

Estonia Teater 4. korda Tampere-Talos

19.—22. augustini näitas Estonia Teater kuuel korral Tampere-Talos J. Straussi operetti „Mustlasparun“, mille on lavastanud Endrik Kerge, kunstnikutöö pärineb Georg Sanderrilt. Etendust juhatasid Arvo Volmer ja Tarmo Leinatamm, laulsid Ivo Kuusk ja Väino Puura (Barinkay), Nadia Kurem ja Sirje Puura (Saffi), Leili Tammel, Urve Tauts ja Marika Eensalu (Czipra), Voldemar Kuslap ja Teo Maiste (Zsupan), Tiit Tralla (Cornero).

M. Pöldmäe

rahvusvahelise mainega

Juba neljandat korda peetud torupillifestival 6.—8. augustini Tõrvas on muutumas tuntuks paljudes Euroopa riikides. Torupillimängu edendajad Austriast, Belgiast, Hollandist, Iirimaalt, Rootsist ja Eestist olid tänulikud selle küllaltki unikaalse festivali korraldajatele, eriti Valgamaa kultuurinõunikule *Helve Braunile*. Pole ju selle pilli mängijaid eriti palju. Kuid aastasadade tagant pärinev torupill on huvipakkuv tänapäevalgi.

Teadagi on selle festivali algatajad *Johannes* ja *Ants Taul*, kellelt nii pilliõpetus kui ehitamine meil põhinebki. Nüüd on torupilliõpetus isegi õppeplaanis Viljandi Kultuurikolledžis, kust ka kohal oli ansambel „Allea“. Tõrva ansambli „Torupill“ järel on kuulsaim Väandra „Linnutaja“ C.R. Jakobsoni Talumuuseumist.

Festivali populaarsust kinnitab ka asjaolu, et hollandlane *Jeroen de Groot* ja iirlane *Neillidh Mulligan* olid kohal juba teist korda. Huvipakkuv nende juures oli see, et *Jeroen* mängib torupilli ka ühes kolkaansambelis ja *Neillidh*, kes alustades 11-aastaselt oma isa käe all, on nüüd tuntud solist omal maal. Festivalikontserdid toimusid peale Tõrva ka Pühajärvel ja Kurgjal ning avapäeval osales erikülalisena ka akordionist *Henn Rebane*.

Kahe aasta pärast kohtutakse uuesti ja kohalikud võimud on lubanud ka edaspidi festivali toetada. Usutavasti lisandub edaspidi veel torupillimängijaid mõnestki maast, kus selline traditsioon on olemas.

Alar Ojalo,
korraldustoimkonna liige

◆ Jeroen de Groot

◆ Neillidh Mulligan

Hobused ja lõõtsad

Vanasti sai Luunjast roose, šampinjone, kurki, tomatit ja muud rohelist. Peeti ratsaspordipäeva, laste lauluvõistlusi, oli keelpillimängijate suvelaager. Nüüd peetakse ratsaspordipäeva lõõtsadega.

„Arvan, et lõõtspillid ja hobused sobivad hästi kokku,“ selgitab korraldaja **Viive Mürsepp**. „Kutsusime kokku kõik need mehed, kes ei saa pilli kotis hoida. Seekordne kokkutulek oli juba kolmas. Osalejaid oli 37 üle Eesti. Kõige vanemad mängumehed olid **Villem Tomson** ja **Elmar Lindmets** (sünd. 1909), noorim Viljandi Kultuurikolledži üliõpilane, 24-aastane **Margus Pöldsepp**.

Lõõtsamuusikat jätkus igale poole. Nagu kuulajaid-vaatajaidki. Öhtul peeti lustlik simman Luunja kultuurikeskuses. Üritust toetasid Eesti Rahvakultuuri Keskus, Tartu Linna Kultuuri- ja Spordiosakond ning Luunja Riigimajand.

◆ Foto mulluselt samasuguselt ürituselt

Kas protestiüritus?

Suvistel levimuusika suurüritustel „Rock Summeril“ ja „FIESTAL“ domineerisid välisamblid. Andmaks eesti oma tippansamblitele rohkem esinemisvõimalusi organiseeriti Tartus 1.—5. septembrini odavamate piletihindadega (15—20 krooni) festivali peakirja all „Eesti muusika mustad päevad“.

Organisaatorid ei avanud, kas niisugune nimetus tähendab olukorra konstateerimist, protesti või on tuletatud vaid organisatori a/s **MUST** — lahtikirjutatult *Music Style* — nime-tusest. Tõlgendada võib seda mitmeti.

Üritus oli ajastatud õppetöö algusele koolides ja ülikoolides.

„Baltica '93“ Leedus

6.—11. juulini toimus Leedumaal järjekordne, arvult VI CIOFF-i Rahvusvaheline Folkloorifestival *Baltica '93*, millest võttis osa ka Tartu folkloorirühm *Lakstigal*. Osalesid veel rühmad Iirimaalt, Ungarist, Indiast, Rootsist, Poolast, Venemaalt, Soomest, Prantsusmaalt, Kreekast, USA-st ja muidugi Leedumaalt.

Mulgid Tulpide maal

Karksi-Nuia rahvatantsurühm ja rahvamuusikaansambel „Lustipill“ võtsid osa kahest folkloorifestivalist Hollandis — *Salland Festivalist* Raaltes 24.—28. juunini ja festivalist „Op Roakeedais“ Warffeemis 28. juunist 4. juulini. Mõlemal festivalil osalesid eestlased esmakordselt. Huvi meie folkloori vastu oli suur ja esitatud töötlemata folkloori kava sai väga sooja vastuvõtu osaliseks.

Soomlased tahavad rahvamuusikat teha koos Bälti riikidega

Eesti orkestrijuhtide Rahvamuusikaorkester oli 13.—15. augustini külaliseks Soome rahvamuusikute kokkutulekul Vääksys, mis on tuntud nime all „Puskasoitot“. Asiakala maakond ja Soome Rahvamuusika Liit on huvitatud kokkutuleku haarde laiendamisest ja tegid ettepaneku muuta kokkutulek Baltimaade ja Soome ühisürituseks. Vastaval nõupidamisel osalenud Kultuuri- ja Haridusministeeriumi rahvakultuuri nõunik Alar Ojalo, Eesti Rahvakultuuri Keskuse spetsialist Anne Ojalo, kes on ühtlasi assotsiatsiooni „Baltica“ täitevbüroo liikmed, ning Rahvatantsu- ja Rahvamuusika Seltsi esimees Ahto Nurk kiitsid plaani perspektiivikaks ja võtsid enda kanda vahendaja rolli Läti, Leedu ja Soome vahel.

Noorte rahvamuusikute oma selts

Viljandis on asutatud Noorte Moosekantide Selts, kes ühendab pärimusmuusikaga tegelevaid pillimängijaid ja lauljaid. Esimeheks valiti Raivo Sildoja. Selts järgib *Jeunesses Musicales International*'i tegevuse põhimõtteid ja kuulub Eesti *Jeunesses Musicales*'i juurde. Põhiülesandeks on seatud rahvaehk pärimusmuusika propageerimine, vanade pillimängutraditsioonide taasloomine ning õpetamise ja rahvusvahelise tegevuse korraldamine.

KEVAD-SUVE MUUSIKA-

KÄBI LARETEI „visiitkaart“ pianistina

Kontsertõhtud Estonia kontserdisaalis ja Tartu Ülikooli aulas ning lisaks kaks loengukontserdi-tüüpi õhtut Mustpeade Maja Valges saalis — selliseks kujunes Rootsis elava maailmanimega eesti pianisti Käbi Laretei muusikaline „visiitkaart“ Eestis.

Andnud oma esimese sooloõhtu juba 1946. aastal Stockholmis, esinenud ja kiita saanud kontsert-pianistina lisaks Rootsile ka mujal Euroopas (Hollandis, Inglismaal, Itaalias, Saksamaal), samuti USA-s ja Kanadas, jõudis tema mäng oma kunagise kodumaa publiku ette alles nüüd, kui pianistil eluaastaid 71.

Lavalt ega mängust seda „aastate koor- mat“ küll kuidagi tunda polnud: kergejalgne ja efektned oli ta laval, „sügav“, kontsentreeritud mõtte- ja tundejõudu kiirgav oma mängus.

Eugen Kapp — 85!

Ilus ja südamluk oli Eugen Kapi austamisõhtu, mis leidis aset Estonia Teatri Talveaias — täpselt päeval, mil helilooja sai 85-aastaseks!

Kokku olid tulnud peaaegu kõik meie Heliloojate Liidu liikmed (küllalt harukordne asi!), sõbrad Jaroslavli-aegadest saadik, esindajad EV Kultuuri- ja Haridusministeeriumist, Estonia Teatrist, Konservatooriumist jm. Tervitustelegrammi saatsid „Vanemuine“, RAM jmt.

Heliloojate Liit ja Estonia Teater olid austamisõhtuks kokku pannud rabavalt ilusa kava EK erinevatel eluperioodidel loodud teostest. Nii mõnigi „avastas“ enda jaoks Eugen Kapi vist alles nüüd, kuulates seda kava. Nii vähemalt paistis publiku reageeringut jälgides. Mängisid laulsid meie parimad muusikajõud. Peep Lassmann ja Peeter Paemurru esitasid helilooja Tšellosonaadi — kohati lausa vapustava teose oma värvide- ja meeleoludegammaga, mis ulatub intiimseimaist hingesopidest vaimukate, humoorikate „rahvastseenideni“ ning üllatava sügavusega „tormi ja tungi“ jõuliselt dramaatiliste helilõikudeni. Heljo Sõpp (teose kunagise esmaesitajana) mängis nüüd, pärast 40-aastast vaheaega, pala „Hundikuristiku oja“ süüdist „Tallinna pildid“, Mare Jõgeva esitas soololaulu

Avalugu J.S. Bachi Kromaatileine fantasia ja fuuga d-moll oli jõuline ja elegantne ühteageu, E. Tubina Sonaat nr. 2 erakordne oma meeleoludepaletiga. F. Chopini Fis-duur Barkaroolist õhkus tunnetust, mida saab omada vaid võõrsil elanu (nagu oli ka Chopin ise), F. Schuberti Sonaat B-duur tõi aga esile K.L. rikkaliku „mänguarsenali“ kogu selle täiuses ja mitmekesisuses.

Kus olete õppinud?

Tallinna Linna I Tütarlaste Gümnaasiumis ja Tallinna Konservatooriumis, edasi klaveriõpingud G. Booni ja Annie Fischeri juures, enesetäiendamiseks Šveitsis Edwin Fischeri juures, õppimine kõigilt ja kõikjal. Eriti palju on mind hilisemas perioodis mõjutanud Maria Luisa Strub-Morescot Stuttgartist, kes avas silmad sellele, mida üldse otsida muusikas, mismoodi vormiga käituda, kuidas teost üles ehitada, ja kui tähtis on ajastamine ning täpsus.

Teie kokkupuutumisi Rootsi ja teiste maade väljapaistvate muusikutega?

Olen töötanud koos mitme Rootsi nüüdiskomponistiga (Nyström, Rosenberg, Larsson jt.). Nyströmi Klaverikontserti mängisin esiettekandes. P. Hindemithi „Ludus tonalist“ esitasin ja kommenteerisin muuseumis ka kuulsas Carnegie Hall'is. Igor Stravinski Stockholmis olles esitasin tema „Capriccot“ jne. Lävinud olen veel paljude kuulsate muusikutega.

Olete kuue raamatu autor („Kel- lele ma mängin“, „Peotäis mulda, lapike maad“, „Tulbipuu“, „Keerised ja jäljed“, „Mineviku heli“, „Kadunud kõla“). Täni- ni olete meilegi rohkem tuntud kirjani- kuna. Miks alles nüüd tutvustasite ennast ka pianistina?

„Võõrsil“ Marie Underi tekstile (klaveripartii Riina Pikanilt), Aleksandra Juozapenaite palad „Kadriorg kevadel“ ja „Russalka“ tsüklist „Tallinna pildid“. Dueti (Mare Jõgeva ja Ülle Tundla) esituses kõlas laul „Kevade lähenemine“ (Juhan Liivi tekstile) ning lõpetu- seks laulsid Väino Puura, Mare Jõgeva ja Vello Jürna kolm aariat ooperist „Tasuleegid“ (klaveripart- neriks tundliku ja värvika mängu- maneeriga Helin Kapten).

Kõik esinejad andsid oma parima, mängisid hingestatult ja esitatava sügavustesse süüvival, nii et heli- looja mitmel puhul lausa nutma puhkes meeleliigutusest ning pol- nud kitsi kiidusõnade ja talle toodud rooside helde väljajagamise- ga esinejatele. „Veel kunagi pole ma oma teoste nii head esitust kuul- nud,“ kordas maestro üha.

„Ma olen tõepoolest väga õnnelik, et kinkisite mulle selle kontserdi,“ ütles Eugen Kapp kokkutulnute poole pöördudes, lihtsalt ja siiralt, kontserdi lõpul (endal pisarad sil- mis). Võttis siis abikaasa käe, suud- les seda galantselt ning ütles: „Selle eest, et mul on õnnestunud nii vanaks elada ja et ma niipalju, kui ma seda olen teinud, eesti rahvale olen saanud luua, võlgnen ma kõigepealt tänu oma abikaasale, kes minu kõrval nüüd juba 50 aastat on seisnud.“ (5. juunil peeti kuldpu- lapäeva!)

Pole lihtsalt olnud selleks aega ja juhus. Olen viimasel ajal jah kaldunud üha enam kirjanduse poole. Mängida on tänapäeval üha raskem, sest kuulajate nõudmised lähtuvad plaatidest, kus kõik on võimalik. Aga laiem publik ei tea ju, mismoodi plaate tehakse. Nii võib pianist kuitahes suure süvenemisega mängida, aga kui tuleb pisingi viga sisse, on publik kohe häiritud. Kui Schnabel ja Gieseking mängi- sid, siis „niisuguse kõrvaga“ ei kuulatud. Minulgi on olnud raske valida, kas mängida veatult ja ohverdada midagi oma tempera- mendist või riskida, et publik ütleb: „On ju neidki, kes paremini mängivad“.

Tean, et olete tuntud ka oma loeng- kontsertidega.

Jah, olen neid palju teinud nii Rootsis kui mujalgi — terveid muusikasarju Rootsi, Inglise ja Saksa TV-s näiteks.

Teie kodu on Rootsis. Teie raam-atud on kirjutatud rootsi keeles. Olete saanud mitmeid kõrgeid Root- si riigi autasusid (medal „Literis et Artibus“, „Wasa-orden“ jt.), aga samas kuulute Te Eesti Rahvuskultuuri Fondi Nõukogusse, esindate oma mänguga Eesti muusikakultuuri?

Jah, mu süda on Eestis, kuigi olude sunnil ma Rootsist praegu siia ümber asuda ei saa. Esinema tulen siia aga nüüd juba õige pea, ma loodan.

23. SEPTEMBRIL ONGI KÄBI LARETEID JÄLLEGI OODATA EES- TISSE — BEETHOVENI 4. KLAVERI- KONTSERDIGA HOO-AJA AVA- KONTSERDIL KOOS ERSO JA ERI KLASIGA.

Kui Eesti Raadio esindajad juubi- lari õnnitledes teatasid, et Eugen Kapi „Mõökade tants“ balletist „Kalevipoeg“ olevat Neeme Järvi hinnangul Eesti süvamuusika kõige „popim“ tükk maailma mastaabiski, vastas Eugen Kapp oma tavalisel tagasihoidlikul moel: „Jah, täna on niisugune tunne küll, et mõned asjad minust nähtavasti ikka jää- vad.“

Esinduslik muusikafestival Tallinnas

Tänavune „SUVEMUUSIKA FESTIVAL '93“, mille korraldasid Eesti Kontsert, Mustpeade Maja ja Eesti Üldlaulupeo Direktsioon, oli oma kava ja esinejate poolest üllatavalt esinduslik ja mitmeplaaneline. Kontserdid toimusid 17-s eri paigas: Estonia kontserdisaalis, Estonia Talveaias, Mustpeade Maja Valges saalis, Niguliste kirikus, Linnahallis (seal „Laulukarusselli '93“ lõppkontsert), Raekoja platsil, Harjumäel, Vabaõhumuuseumis, Kiek in de Kökis, Olevimäe hoovis, Seitsme linnuse pargis, „Maiasmoka“ ja „Gnoomi“ kohviku õues, Orlovi lossi õues, Vilde ja Tammsaare monumenti juures ja isegi kinos „Sõprus“. Viie päeva (16.—20. VI) jooksul toimus üle poolesaja kontserdi.

Esines palju tuntud, teenekaid kollektiive ja üksikesinejaid (Eesti Poistekoor, tütarlastekoor „Ellerhein“, Eesti Rahvusmeeskoor, rahvatantsuansambel „Kandali“, „Hortus Musicus“, „Kiigelaulukuuik“, kammerkoor „Mainor“, segakoor „Noorus“, Raivo Tarumi „Tubae Revaliensis“, Neeme Punderi ansambel, ansambel „Cantores Vagantes“, Villu Veski „Saxappeal Band“, solistidena Kaie Urb, Ulrika Kristian, Heiki Mälik, Rolf Uusväli, Tõnu Reimann, Rein Rannap, Olav Ehal, „Hortus Musicusega“ tegi koostööd Leedu Tantsutrupp „Banchetto Musicale“ — koos esitati „FESTA A BALLO“ Napoli, 1630. Rootsit esindas 12-st noorest lauljaritist koosnev ansambel (nn. Stockholm vokaalansambel Bo Johanssoni juhatusel), kes lühikese eksisteeri-

misaja jooksul on saanud rahvusvahelistel konkurssidel kaks esimest preemiat ja ühe Grand Prix. Välikollektiive oli veel Norrast, Soomest, Ungarist, Lätist, Leedust. Suvemuusika kavas oli kaks lavastust — „Oh, isamaa ehk Toimetusi Tormise lauludega“ ja Urmas Sisaski perekooper „Kuri kuningatütar“. Palju oli Tallinna kokku sõitnud puhk- ja rahvamuusikaorkestreid. Neid oli Norrast, Soomest („Hannat ja Heikit“ ning „Kahkukasvit“), Ungarist („Edosz“), Leedust, Lätist, Paidest, Antslast, Orissaarest, Tartust, Kohtla-Järvelt, Pärnust. Esinesid Orussaare -nim. puhkpilliorkestrite konkursi laureaadid, muusikakoolide vaskpilliansamblid, Tallinna Brass, selle kvintett jt.

Oli esinduslik muusikafestival.

„Ameeriklane“ REIN RANNAP õpib jälle

„Suvemuusika festival '93“ raames esines laupäeval, 19. juunil Estonia kontserdisaalis (lisaks 17. juunil TRÜ aulas, 15. juunil Pärnu Rannahoones ning 13. juunil Rakveres) 6 aastat Ameerika Ühendriikides elanud-töötanud-õppinud ja nüüd esmakordselt meie uues vabariigis „käimas“ olnud REIN RANNAP.

Ajasime temaga tookord juttu kolm ja pool tundi. Ühel vabal päikesepoolsel pinginurgal Tammsaare-pargis. Liiga ebaõdusalt külm ja niiske tundus RR-le Lõuna-California „garanteeritud soojusest“ ja „lahedast päikesest“ tulles meie Estonia kontserdisaali kütmata maja!

Rääkisime väga paljust huvitavast. Osa sellest on jõudnud juba ajakirjandusse veergudele. „Muusikalehe“ jaoks jätsin „spetsiifilisema“ osa materjalist, — selle, mis võiks huvi pakkuda esmajoones meie muusikutele ja muusikaõppuritele.

Jah, kõigepealt — Rein Rannap õpib jälle. Vaatamata Tallinna Muusikakeskkooli, Tallinna Konservatooriumi ja Moskva Konservatooriumi assistenttuuri lõpetamisele — seega 19 aastat kestnud õpingutele!

Sinul, näib, ei saa kunagi õppimisest isu täis!? Eestis ja suurel kodumaal õpitud 19-le aastale on nüüd kuuldavasti lisandunud uued ülikooliaastad ja uus ülikool — University of Southern California ehk lühendatult USC, õppeasutus, kus kunagi teatavasti õpetasid ka Igor Stravinski ja Arnold Schönberg. Oled sa rahul oma uue kooli ja üliõpilaseluga?

Olen küll. Tean, et tahan praegu õppida. Leian, et sellest on mulle olnud tohutult kasu. Hämmastab õpetajate erialane kõrgkvalifikatsioon, vaimne kõrgpinge tundides, ülikooli suurepärase tehnilise varustatus. See on eraülikool, siin müüakse haridust, aga selle eest sa ka tööpoolest midagi saad. Üldine õppemaks on küllalt kõrge — 16 tuhat dollarit aastas (minul kui kõrgema astme üliõpilasel praegu 10 tuhat). Selle õppemaksu olen maksnud enamuses *scholarship*'ist (stipendiumist). Ülejäänud osa ja elatusraha on tulnud õppelaenudest. Sügisest alates saan võimaluse töötada ise samas ülikoolis õpetajana (väikese koormusega, mis katab õppemaksu ja annab ka stipendiumi äraelamiseks).

Kas Ameerika õppesüsteem erineb väga meie omast?

Juba lülitumine sellesse ellu, uude ümbrusesse, keskkonda oli minu jaoks suureks avastuseks. Et sisse sain, tähend-

das juba minu mingit esimest „omakstunnistamist“. Ega Ameerikas ei pääse millelegi eriti kergesti ligi. Sind uuritakse ja puuritakse „luubiga“ igast kandist — mis inimese sa oled (peale erialaste teadmiste-õskuste), mis plaanid sul on, mis vaimulaad, kas s o b i d üldse sellesse ringkonda, kooli!

Los Angeles'i ümbruses on kokku üle saja kõrgema astme õppeasutuse. USC-d loetakse kogu läänerranniku kõige prestiižikamaks, tema muusikakooli viie parima ülikooli hulka Ameerikas. Pedagoogideks pääsevad siia vaid maailma parimad (ühele kohale kandideerib sadu sadu kõrgelt kvalifitseeritud kandidaate). Kui meie sinsetes konservatooriumides võis saada vaid ühe eriala head „käsitöö-õpetuse“, siis USC-st saab tõesti mitmekülgse iseseisvale tööle ja uuringutele põhineva, samas aga ka üldtunnustatud teaduslikku stiili ja vormi valdamist nõudva ning andva hariduse.

Kas Nõukogude diplomitel on Ameerikas kaalu?

Kohutav vaev oli selgeks teha küll, et olen nagu ka bakalaureus Tallinna Konservatooriumi lõpetamise faktiga. Ammuigi siis, et magister Moskva assistenttuuri lõpetamise järel! Ameerikas on magistrikraadi tegemine jube tõsine asi.

Kas oled nüüd juba leidma hakanud teed, kuidas ennast pianistina välja pakkuda?

Kui algul tegin põhipanuse improvisatsioonidele, lootsin eelkõige nendega läbi lüüa, siis nüüd olen aru saanud, et Ameerikas see ei „toimi“. Seda lihtsalt ei osata siin pakkuda. Interpreetidele ja heliloojale on Ameerika üldse väga keeruline maa. Isegi, kui leiad kellegi, kes on võimeline sind n.-õ. kontserdiringlusesse lükkama, teeb sulle „superreklamit“ jne., on vaja väga paljude asjade kokkulangemist, et sinna püsima jääda. Ka mind oleks reklaam võinud korraks jumaluseks teha (nagu näiteks Feltsmann tehti NL-st lahkunult). Aga kas ma oleksin selleks suutnud jääda? Pole tundnud end veel „valmis“ olevat, et sellesse ringlusesse sukelduda, pole suutnud veel ka ennast ühte kindlasse „sahtlisse“ suruda (kuigi tundub, et see saab eelkõige ikka olema nn. klassikaline muusika). Selle üldsildi alla tuleks mul ilmselt taandada ka oma huvi improviseerimise vastu, püüda ühendada kogemusi tegelemisest erinevate žanritega. Kuigi samas peab alati seeläbi meele hoidma, et elatusraha suudavad AINULT kontserttegevusega Ameerikas endale teenida väga vähesed muusikud. Nii-suguseid pianiste võib näiteks ühe käe sõrmedel üles lugeda.

Interpreetidele pole siin küll ühtegi loogilist teed, mis kuhugi välja viiks. Pole ka heliloojat, kes suudaks end ära elatada ainult oma loomingust. Teine asi on ülikooli pedagoogina leiba teenida — kui suudad muidugi tippu, teadusliku kraadini välja jõuda. Praegu aga jääb magistrikraadist selleks juba väheks. Pead olema teaduste doktor, et ülikoolis õpetada.

Niisiis kavatsed pianistina edaspidi panuse teha suunale „klassikaline kava“, milles püüad ära kasutada kogemusi, mis saadud eri žanritega tegelemisest?

Džässmuusika kui žanri piirid on sealmail selgelt piiritletud ja liiga ranged, minu improvisatsioonid sinna ei mahu. Džässiks loetakse seda, millega minul pole olnud kontakti. Rock- ja popmuusika mind enam ei huvita. Võibolla on katse suunas, mida taotlen, ka suurem omaloomingu lülitamine kavadesse (nagu suvemuusika-kontserditel Eestiski, kus kava teises pooles kõlas minu enda looming erinevatest elupeerioodidest — 6-osaline tsükkel „Kauge talve kajad“ (1989), 3 pala („Unede rong“, „Tuulekannel“ ja „Hollywood“ 1990. aastast ning „Cruise Control“ (Autopiloot) (1992).

Olla kursis, saada infot — see oli üks põhieesmärkidest, mille pärast üldse Ameerikasse tulin. Tundsin Eestis elades, et tajusime maailma vaimseid impulsse siiski summutatult ja hiline-nult.“

Nii ütleb RR lõpetuseks ja lubab järgmise aasta suvel juba pikemalt Eestisse „käima“ tulla. Ja siis ka meie kontserdielust „esinduslikumalt“ osa võtta.

Jääme siis ootama uusi põnevaid kohtumisi!

Kaksiklehekülje koostas
Sirje Kuusk

EESTI KOORIDE PARIMAD SAAVUTUSED RAHVUSVAHELISTEL KONKURSSIDEL 1993. aasta KEVAD-SUVEL

(Kooriühingusse laekunud andmetel.)

Oskarshamn (Rootsi)

Eesti Koorijuhitide Naiskoor (dir. A. Sööt, V. Uibopuu) — I koht

Pedagoogikaülikooli naiskoor (dir. L. Kardna) — II koht

Kammerkoor "Mattone" (dir. R. Talnar, M. Pärk) — III koht.

Poistekoos "Revalia" (dir. H. Surva) — I koht

Lilangollen (Inglismaa)

Tallinna Tehnikaülikooli Akadeemiline meeskoor (dir. J. Rent) — I koht

Tallinna Muusikakeskkoooli kammerkoor (dir. E. Eespere) — II koht

Tampere Sävel (Soome)

Vanalinna Poistekoos (dir. L. Rahula) — I koht

Euroopa renessanss tuli kokku Viljandis

Viljandi vanamuusika festivali ajalugu ulatub seitsmekümnendatesse, kui eestvedajaks oli **Tõnu Sepp**. Mitmetel põhjustel katkes festivalide järjepidevus ning uuesti võttis üritus tuule alla 1991. aastal. Seekordne oli kolmas. Kontserdid olid planeeritud kolmele päevale.

Ametlikult avati festival 5. augustil Viljandi Maavalitsuse saalis. Mängis Viljandi Linnakapell ja tantsisid „Kullaketrajad“, öeldi tervitussõnad linnavõimude poolt, kingitusi ja meeneid jagas peakorraldaja **Tiit Jõgi**. Ürituse ideeline isa **Neeme Punder** tutvustas korrektses saksa keeles külaliste lühidalt päevade kava.

Esinejad olid tõepoolest tippasemel, sellised, milliseid väike Viljandi pole vist veel näinud. Külalisi oli tulnud Inglismaalt, Rootsist, Leedust, Lätist, Soomest.

„Joculatores Upsaliensis“ (Rootsist) pakkus kuulamiseks 13.–17. sajandist pärinevat vaimulikku ja ilmalikku muusikat. Ansambel mängivad väga mitmete elualade esinajad — muusikaõpetajad, raamatukogutöötaja, keemik, astronoom jt.

Erakordselt huvitav oli „Hortus Musicuse“ kontsert „Laulud Püha Maria auks“ (15. saj.). Itaalia- ja ladinakeelsete vaimulike laulude vahele oli meisterlikult põimitud A. Pärdi looming. Eriti mõjuvad olid „Pari intervall“ ja „Fratres“, milles oli igavikutunnetust ja mingit kõikeühendavat kosmilist jõudu.

◆ Jane Gingel ja Kaj Sylegård hispaania tantsus

◆ Viljandi Linnakapelli muusikud tänavakontserdil. Vasakult Anti Einpaul, Arno Anton ja Riho Langsepp.

Taavi Siimsoni fotod

Vähem vapustav polnud Rootsist *Musica Poetica* kontsert. Ansambel on lähtunud mõnedest tolle ajastu põhimõtetest, mille üle tasub igal muusikul mõelda: 1) kunsti võetakse looduse osana, mitte ei püüta loodust kunstis peegeldada, 2) muusika oli igapäevaste kogemuste ja tunnete väljendaja, 3) muusika eesmärk oli rõõmustada kõrva ja värskendada meelt, kuid veelgi enam — luua sisemist harmooniat nii üksikindiviidis kui ka inimeste vahel.

Ansambli juht, sarmikas *David Kettlewell* võlus publikut kohe esimesel etteastel, pakkudes suurepärase muusitsemist.

Sellesuvised festivali nael oli „Time-dance“ — Londoni varajase tantsu ansambel, juhatajaks *Jane Gingel*, kes juba 1. augustist oli Viljandis läbi viimas varajase tantsu kursusi. Tema esinemises oli ühendatud professionaalne tants, peen muusikatunnetus ja näitlejameisterlikkus. Praegu on J.G. spetsialiseerunud 17. saj. hispaania tantsudele, mida ta esitas koos oma partneri rootslase *Kaj Sylegårdiga*. Kontsert kujunes nauditavaks vaatemänguks.

Kokku oli kolmel päeval lisaks avamisele ja tänavakontsertidele 9 täismõõdulist põhikontserti kolmes paigas. Festivali lõppakord oli stiilne renessanssball Heimtali viinaköögis.

Väsimatu korraldaja **Tiit Jõgi** naeratas optimistlikult: järgmisel aastal teeme veel paremini ja vägevamalt, ideid juba on. Tänavu õnnestus festivalil ühendada muusika ja tants, miks mitte edaspidi siduda sellega ka teater. Mil moel, see on juba tegijate köögi-poolse saladus. Sponsoreid ja kaasaaitajaid oli üle kahekümne.

Kuna **Tiit Jõgi** mängib ise linnakapellist ja on a/s Hetika Reisibüroo üks omanikke, tunnetab ta muusikuna väga hästi sellise ürituse toetamise vajalikkust. Raha kõrval oli teine põhiprobleem sobivate esinemiskohade vähesus Viljandis. Maavalitsuse saal ei ole kuigi kohane vanamuusika esitamiseks, Jaani kirikust üksi ei piisa. Tulevikus on planeeritud avada üks kammersaal restaureeritavasse hoonesse lossimägede ääres, kuhu tuleb hotellikompleks, kuid selleni on veel pikk maa. Seni on vaja vähemaga hakkama saada. Igatahes elavdas festival linna argielu ja äratas kodanikes uinumajäänud tundeid.

Viljandi vanamuusika festival on kantud Euroopa muusikaürituste kataloogidesse. Viljandi töötab kujuneda kõrgetasemeliste festivalide linnaks ja seda loodetavasti juba lähemas tulevikus.

Marina Tamme

"De facto on PÄRNU OOPER loodud, de jure võtab veel aega, kuni Pärnu üldine kultuurikontseptsioon saab selgemaks,"

kinnitas PÄRNU OOPERI süda ja hing Andrus Kallastu.

„Figaro pulma“ kammervariant, mida nimetati HEAKS HULLUSEKS, on saanud sündmuseks.

Kahel õhtul ülitäis maja Vanalinna Koolis. Ka akna- ja ukseavad olid hõivatud. Seda avalikul peaproovilgi, kus olid viimased tagasisivõtmised ja lõplikud tempode kokkulepped. Proovi-protsess pakkus sedavõrd huvi, et tuld järgmisel, õigel päeval, uuesti kuulama.

Muusikute ees seisis võrratu 26-aastane hindu-norra päritolu dirigent **Rolf Gupta**. Ta on palju tegelnud barokkmuusikaga, mängides erinevates koosseisudes *continuo*'d. Õppinud kompositsiooni ja on nüüd Sibeliuse Akadeemias Jorma Panula dirigeerimisklassis lõpusirgel. Kahe viimase aasta jooksul on ta olnud sagedaseks dirigendiks norra orkestrite ees.

Ülejäänud osaliste-osatäitjate puhul realiseeriti põhimõtet — pooled olgu pärnakad või endised pärnakad.

Krahvinna partiid laulis end Londonis täiendav **Pille Lill** (Pärnu II KK ja Laste Muusikakooli lõpetanu). Tema vokaalne ja sisuline teostus oli ületamatu nii aariatel kui ansambelites. Palju ta häälel puhata ei saanud — 6. augustil oli soolokontsert romansiloomingust ja aariatel, enne ja pärast proovid, proovid. Tundub, et hea kool on andnud ka vastupidavuse.

Krahvi partiid laulis hästi tallinlane **Villu Valdmaa**, kes sai samuti topeltkoormu-

◆ Mozarti „Figaro pulma“ kammervariandi ettekanne Pärnu Vanalinna Kooli aulas

se. 5. augustil võisime väimustuda tema täismõeldulise soolokontserdist. Esitas ta R. Schumanni, R. Straussi ning M. Saare soololaule. Saksa *Lied*i kunst kõlas koos suurepärase kontsertmeistri Martti Raidega Pärnu linnas küll esimest korda.

Marcellino partiid laulis Humanitaargümnaasiumi muusikaosakonna lauleriala õpilane **Küllli Tomingas**. Ooperistuudio on talle võimaldanud sellise ettevalmistuse, mida on saanud meil Eestis seni ainult Konservatooriumi lauluosakonna üliõpilased.

K. Tominga õpetaja **Tiina Palmer** laulis ooperi väiksemat — **Barbarino** — osa püüdliselt.

Susanna ja Figaro osatäitjad olid Sibeliuse Akadeemia üliõpilased. **Figaro** — **Timo Lipponeni** kanda oli veel soolokontsert, kus ta esitas F. Schuberti tsükli „Talvine tee“. Ise kommenteeris ta pärast: „Schubert on mulle väga lähedane helilooja. „Talvine tee“ on suur muusika. Olen alles algpunktis, niisuguse muusika laulma ja tunnetama õppimine võtab aastaid.“

Kolmel päeval luges ta osavõtjatele eesti keeles loenguid Beaumarchais' ja Mozarti ajastust. Teatriteadus on Timo erialaks Helsingi Ülikoolis.

Figaro roll on talle ka ooperistuudio-tööks. Sooviks vaid vokaalselt täiustumist.

Heli-Maria Koivisto Susanna — lihtne, vahenditu, väga musikaalne. Võiks tulla juurde ülemiste nootide avarust ja üldist enesekindlust. Varem on õppinud ka flööti, klaverit, balletti.

Bartolo partiid laulnud **Jurki Kauppinen** esitas oma osa korrektselt, muusikaalselt. Tüpaazina tundub ta mulle väga sobiv. Erialalt rootsi filoloog, arendab ta end muusikaliselt eratundides, laulab Oulu kammerkooris ka solistina. On osalenud mitmes Euroopa kooris, kuhu pääseb, nagu teada, konkursi teel.

Kaja Post — **Cherubina** — on samuti endine pärnakas, praegu laulab Tal-

linna Vanalinna Muusikamaja Vanamuusikaansambelis. Ei ole küll ooperihääl, kuid võlusid ilus tämber ja täpne laulmine.

Hästi näitas end **Mait Trink Antonio** osas. Õpib H. Elleri nim. Tartu Muusikakoolis. Ka tüpaaž on rolli loomiseks huvitav.

Ants Kollo don Basilio ja don Curtis on pärit „Estonia“ „Figaro“-lavastustest. Pärnu Ooperi ansambelis võib olla edukalt selline Basilio.

Võib-olla olin liialt haaratud muusikast ja tegijate tegemistest, nii kriitikameel pisut taandus. Siiski soovin näha-kuulda sedasama koosseisu „Endla“ teatri laval 1994. a. augusti 9., 11. ja 12. päeval.

Rahaline toetus linnalt maksis kinni Vanalinnakooli kasutamise. Kammerorkestrite ja kontsertettekande sisetulekud andsid **sümboolse tasu** dirigendile, solistidele, orkestrantidele.

Sponsoriteks olid Pärnu Muusikakool, Humanitaargümnaasium, kes andis ruumid harjutamiseks ja kammerkontsertideks, hotell „Strand“, kus elas dirigent, ja Niidupargi Põhikool, mille ühiselamu väikestes tubades olid majutatud paljud muusikud mujalt Eestist.

◆ Andrus Kallastu (paremal) ja Pärnu Ooperi orkestri direktor Loit Lepalaan proovi jälgimas

VIGALAS PUHUTI PILLI JA JUTTU

Harjumuspäraselt veetsid paljud koorijuhid augusti eelviimase nädala Vigalas, kes esimest, kes üheteistkümnendat aastat. Igav ei olnud kellelgi.

Üheteistkümnenda seminar-laagri eripärast rääkis Inge Raudsepp: „Selle aasta uudiseks oli laagri teema — renessanss. Varasematel aegadel oli keskaja kultuuri käsitletud Toomas Siitan, kuid kogu programmi allutamine ühele teemale on esmakordne.

Nagu ikka, oli kohal Einar Laigna. Tema fenomen peitub just selles, et ta püstitab inimese jaoks küsimuse. Temaga võib mitte nõustuda, kuid ta paneb mõtlema. Muusikaõpetaja ei tohi jääda mõtletaisaks.

Renessanss-muusikat vahendas sel aastal suurele koorile Timothy Brown Inglismaalt. Tema läbi avanes meie koorijuhtidele võimalus näha, tunda, kuulata tõelist meistritööd ja muusikanägemust. Õukonnatantse õpetas Ilse Adusson. Esmakordselt andis näpunäiteid süntesaatori käsitsemiseks Aarne Saluveer.

Midagi uut on ka töökorralduses: tänavu käis töö rühmades. Püüdsime maksimaalselt arvestada õppejõudude soove.

Koorijuhtide pingeid maandama olime palunud muusikaterapeutid Maaja Vabriti ja Sirje Rassi, kes aitasid muusikaõpetajatel lõdvestuda — anda vabadust oma fantaasiatele.

Meie õpetajad on väga pinges. Kardetakse õpilastega normaalselt suhelda, arvates, et siis kaob õpetaja autoriteet. Püütakse olla kuri ja liialt range. Kompleksides ja pinges õpetaja ei mõju õpilasele hästi. Õpetaja on klassi ees nagu laval, temas peab olema kõik kaunis. Sageli on stressi põhjused hoopis sügavamal: eelkõige õpetaja iseloomus, tihti perekonnaelus või peituvad juured hoopis lastetoas.

Keha lõdvestamisoskust sai õppida Alexander-tehnika tundides, mille põhitõdesid tutvustas Barbro Olsson.

Loodame, et osavõtjad jäid rahule.

Külarahvale jäi seekordne laager silma tekkide poolest. Nimelt voorisid kõik need päevad marsuudil kool-ühiselamu äraolevate pilkudega koorijuhid, tekid kaenlas. Närvirahustuse tundidesse võttis igaüks oma teki ligi, mõni mõnuleja ei pidanud paljaks ka patja kaasas kanda.

Muusikaterapeutid Maaja Vabrit ja Sirje Rassi:

„Me oleme tegelnud siamaani ainult lastega, eriti puuetega lastega. Täiskasvanute ja muusikutega kohtume teraapias esmakordselt. Arvasime, et loomeinimesed on palju vabamad, kuid kohapeal selgus, et gruppides on väga komplekseerunud tüüpe. Inimesed ei suuda, ka ei taha ennast vabastada, avada uks oma fantaasiale. Sügaval sisesmas on nad ahistatud, stampmõtlemisest piiratud ning seetõttu on nende loovus pärssitud.

Meie ei pane diagnoosi, vaid tahame inimest aidata enda juurde tee leidmisel läbi muusika, vabastada oma hinge argielu ja materiaalsuse koormast.“

Muusika asemel otsiti oma õnnemaad, oma puud ja seda kõike mõnusalt pikutades. Pilve peale aitasid ka ravijate mahedad, sugestiivsed hääled. Maaja Vabrit ja Sirje Rassi töötavad mõlemad Tallinna

◆ VOP Orkestri ees on n.ö. „üks rahva seast“ — Margus Metsik

Nõmme Lastekodus, kuhu plaanivad rajada täiusliku heliteeraapia koolituskeskuse. Kuid esimene asi on leida raha.

Mõisahoones müristas VOP, kes valmistus sõiduks Norrassa. Külalisena töötas VOP-iga rootslane Peter Antoni, kes õpetas eesti meestele *tambuur-majorsi* kasutamist. Kahjuks on see ilus traditsioon Eestis hääbunud. Arutati ka eesti orkestrijuhtide sellealast väljaõppevõimalust Rootsis.

Igapäevasest kahetunnisest rividriillist oli kasu: lõppkontserdil olid eesti meeste seljad sirgemad ja samm kindlam kui mullu. Viimasel päeval jagas Hollandi ja Hispaania reisimuljeid Ott Kask.

Vigala laagri lõppkontserdi pärl oli Käsikellade Koor USA-st (esines ka 25. augustil Pärnu Vanalinna Koolis). Külaliste maaletooja ja sinne võõrustaja oli kammerkoor „Arsis“. Aivar Mäe sõnul on selliseid koore Ameerikas ligi 40 tuhat. Igal mängijal on tavaliselt käes kaks erikõralist kellukest. Koosmäng nõuab suurt täpsust. Taevalikke kellukeste koor esitas ka mõned eesti rahvaviisid, mis võeti vastu tormilise aplausiga. Rõõmsas elevuses jätkus ametlik ja pidulik laagri lõpetamine.

Marina Tamme

◆ Käsikellade koor USA-st

Peeter Mürgi fotod

3.-13. augustini toimus Tahkuranna „Tahkutaress“ rahvusvaheline muusikalaager keelpillimängijatele (sel aastal ka pianistidele).

Laagri hing ja organiseerija Ilmar Tõnisson andis ülevaate toimunust. „Erialadeks olid viiul, altviiul, tšello, klaver. Oldi huvitatud ka orkestrijuhitumise praktikast, kuid selleks ei jätkunud aega. Oli 10 õppepäeva. Õpilane sai iga päev kõigepealt erialatunni, lisaks kvarteti-tunni või kaks, vastavalt repertuaari keerukusele. Pärast lõunat veel 3 tundi kammerorkestriproovi. Noorimad olid 13—14-aastased ja vanimad 25—26-aastased. Kursuslasi oli kokku 26.

Kõik 6 tšelloõpilast olid Soomest ja õpetas neid prof. **Toomas Velmet**.

Viiuldajad olid valdavalt Eestist, pedagoogideks prof. **Anatoli Reznikovski** Sankt-Peterburist ja **Matti Uffert** Tallinast.

Altviiuli pere oli tõeliselt rahvusvaheline. Külliki Kivi Pärnu Humanitaargümnaasiumi muusikaosakonnast, soome neiu ja Ameerika saatkonna töötaja peretütar. Õpetusi jagas **Maris Uffert**.

Kvartetitundide ja kammerorkestri eesotsas oli **Ylermi Poijärvi**, kes tegi

◆ Kursuslaste kammerorkestri lõppkontsert Pärnu raekojas. Dirigeerib Ylermi Poijärvi

sellelaadset tööd ka mullu. Tema on tuntud ja tunnustatud pedagoog Põhja-Soomes Liminga suvekursustel juba aastaid.

Esimest korda andis Pärnu Muusikakoolis meistriskoolitust pianistidele **Valdur Roots**. Tema õpilaste hulgas oli üks soome noormees, meie mõistes amatöör, kelle haridus piirdus eratudude ja suvelaagrite omaga.

Prof. **Leo Normet** pidas loengu eesti muusikast koos muusikaliste näidete-ga.

Teoks sai muusikaline matk Tahkuranna Õigeusu Kirikusse, mis on teenima-

tult unarusse jäetud. Sümbolsest mängis prof. **A. Reznikovski**. Esimesed kuldrublad selle usutempli ehitamiseks olid omal ajal tulnud ju Peterburist. Konstantin Päts on ristitud selles kirikus.

Laagri ülalpidamiseks kulus 1800 krooni, õpilane maksis 250 krooni. Toitlustamisele ja majutamisele kulus ligi 100 krooni päevas. Rahaline toetus tuli Kultuuri- ja Haridusministeeriumist. Pärnu Maa-konnaavalitsus toetas oma Kilingi-Nõmme ja Sauga lapse osavõttu. Loodetavasti teeb seda ka Pärnu

Linnavalitsus oma 4 õpilase osas, siis saame rahalised asjad klappima.

Muusikalises osas oleme eesmärgi saavutanud. Juba möödunud aasta töötulemuste puhul täheldas prof. **Toomas Velmet**, et 2-nädalase intensiivse tööga võib ära teha ühe kuni poolteise semestri töö.

Tahaks loota, et meie riik leiaks vajaliku olevat sellist õppevormi rohkem toetada. Ei korraldata ju selliseid laagreid neile, kellel pole rahalisi probleeme.“

Vestluse pani kirja

Malle Raid

TAIDLEVAD MUUSIKUTE PEREKONNAD TAHAVAD KOHTUDA PROFESIONAALSETE MUUSIKUTE SUGUVÕSADEGA

Peremuusikapäeva traditsioon sai Ülle Raua ideest alguse 1986. aastal, kui peeti esimene kokkutulek Tartus. Hiljem kaheaastaste vaheaegadega Otepääl, Pärnus, Kosel. Selle aasta 14. augustil tuldi kokku Tartu lähedal. Äksis.

Anti kaks kontserti: Tartu Kaubahalli ees ja Äksi Spordibaasis. Äksi sai tulla vaid pisut üle 40 inimese, ilmselt andis tunda perede keeruline majanduslik olukord. Suuremaks reklaamiks ei jätkunud raha, mistõttu

saadeti kutsed postiga koju vaid teadaolevatele ansamblitele.

Varasematel aastatel olid põhiliselt rahvapillikoosseisud. Sellel aastal tulid pered küllaltki omapäraste ansamblitega. Üks põnevamatest oli Vaherite suguvõsa ansambel koosseisus: akordion, kaks saksofoni, trompet, tuuba, metsasarv, lüüra, bandžo, trummid, lisaks kaks pisikest plikatirtsu rütmipillidega. Selle ansambli vanim mängija on 70-aastane. Kõik on nad iseõppijad, s.t. iseõppijast pereisa on oma lastele kodus pillimängu selgeks õpetanud. Perekonnamuusikute hea traditsioon on kaasa lüüa auväärse Väägvere puhkpilliorkestris.

Oli ka teisi põnevaid ansambleid.

Perekond Veemaa Tamsalust esines koosseisus: akordion, tšello, elektrikitarr, kontrabass, trummid.

Ühiselt tunti rõõmu pillimängust. Arutati omakeskis, et tulevikus võiks ärgitada ka profre pereansambliga iseõppijatele külla tulema. Mõte on huvitav, sest kasu sellisest kohtumisest oleks mõlemapoolne: töötegemiseks muutunud pillimäng saaks rõõmu juurde, iseõppi ja kõrv muutuks teravamaks.

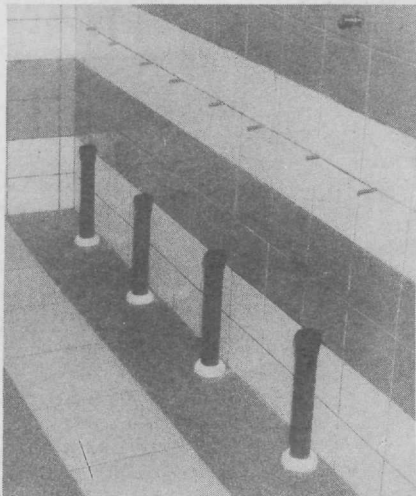
A. Männi

(Algus 1. lk.-l)

Praegune kriminogeense elemendi aktiveerumine on puudutanud ka Lauluväljakut. Sagenevad huligaansused ja vargused, eriti öised. Kõrvale kasvanud Lasnamäe elamurajoonis on palju juure-tuid inimesi. Pealegi on eriti venekeelne elanikkond praegu erutatud, mis soodustab käitumishälbeid. Lauluväljak on selliste inimeste eest praktiliselt kaitsetu.

Kui palju selles on süüdi isemajandav Tallinna Puhkeparkide Direkt-sioon (TPD) — aga oma osa süüst tal kahtlemata on —, selle võiks välja selgitada põhjalikul süvenemisel. Kuid pikemata on selge, et palju tuleneb haldajast sõltumatutest asjaoludest.

Tööd segab, nagu paljude riigile kuuluvate asutuste puhul see, et ollakse „hõljuvas olekus“. Pole selge, kas säilitakse endisel kujul, mis võimaldab end kuidagi vee peal hoida teiste tulutoovate ettevõtete arvel, nagu Kadrioru lõbustuspark või Pirita paadisadam. Või

muutub Lauluväljak omaette majandusüksuseks. Segane on ka omandivorm, riik ja Tallinna linn loobivad seda rahva pühapaigaks olevat, kuid rahaneelavat rajatist nagu palli üksteisele. Kultuuriministeeriumi otsus 1. juunist Lauluväljaku 2 nädala jooksul linnale üleandmise kohta on senini nagu kord ja kohus vormistamata, rääkimata sellest, et on otsustamata mõnede endiste omanike taotlus osa praegu Lauluväljaku alla kuuluva maa tagasisaamise kohta.

Laulupeo Direktioon ja end Lauljate Liidu õigusjärglaseks kuulutanud Kooriühing hoiduvad kõrvale — laulupidude korraldamisega ei tulda ots otsaga kokku. Kes siis tahab endale lisamajandusmureid kaela võtta! Praegusel erastamiskampaania ajal räägitakse üha enam Lauluväljaku erastamisest või erafirmale rendile andmisest. Tuleb osav ärikes ja muudab Lauluväljaku kullaauguks! Ülalmainitud 1. juuni dokumendi kohaselt on ette nähtud kohene konkursikomisjoni moodustamine. Seda aga siiani pole.

Üks erafirmast pretendent, kes on ka Lauluväljakul oma suurüritusi — Rock Summer'eid — juba aastaid läbi viinud, on olemas: Makarov Muusik Management (MMM). Kahjuks on aga TPD ja MMM-i vahel kujunenud üpris pingelised suhted. Vana nomenklatuur ei salli tänapäevast eesrindlikku ärimest — see stamp tuleb kõigepealt pähe. Võib-olla oleks ka ajakirjanikul niisugune mulje jäänud, kui tal oleks olnud võimalus mõlemat osapoolt ära kuulata. Härra Makarov laskis aga oma sekretä-

ril telefoni teel teatada, et ajakirjanik võib pääseda ainult tema asetatja juurde, kui see nädala pärast Tallinna tagasi jõuab, Rita Mägar omakorda oli nõus kohe pikemalt juttu ajama ning dokumente näitama. Eks anna see vähemalt tunnistust osapoolte suhtumisest tänapäevasesse eesti rahva Taara tammikusse.

Dokumentide sisu aga väärrib Eesti muusikaavalikkusele tutvustamist. Kui MMM-l on mingeid muid, tema kasuks rääkivaid dokumente esile tuua, on „ML“ veerud talle lahti. Täpsustamine on teretunud. Kuid alustagem neist, millele mul oli juurdepääs. Kohe pärast Kultuuriministeeriumi kirja Tallinna Linnavalitsusele, kui 1993. aasta „Rock Summer“ oli juba lähenemas, 3. juunil, koostati Tallinna Linnavalitsuses koosoleku protokoll, milles öeldi, et pärast seda, kui MMM on ära maksnud oma eelmise aasta üürivõla — 110 tuhat krooni (maksmata viivis — üle 180 tuhande krooni pidi tulema arutamisele eraldi), sõlmivad MMM ja TPD uue lepingu selle aasta „Rock Summeri“

läbiviimiseks, kusjuures üüri tasub MMM oma rahadega läbiviidavate remondi- ja korrastustöödega. Äsja just nagu suurtes rahalistes raskustes olnud MMM pakkus selleks välja ligi miljon krooni 2 aasta jooksul, esitamata mingeid konkreetseid eelnõusid. R. Mägar sellega ei nõustunud (haistes siin ka varjatud privatiseerimist ja amerikaneerimist), koostas omapoolse lepinguprojekti ning põhjendas oma seisukohta kõrgemale poole saadetud kirjas.

Kui „Rock Summer“ lähenes ja tööd olid ilma igasuguse lepinguta peale hakanud, koostati Tallinna Linnavalitsuses 1. juulil järjekordne dokument, mis saadeti TPD direktioonile täitmiseks. Selles üürivõla tasumisest enam juttu polnud ja määrati kindlaks mitte ainult selle aasta peale „Rock Summeri“ päevane üür — 25 000 krooni.

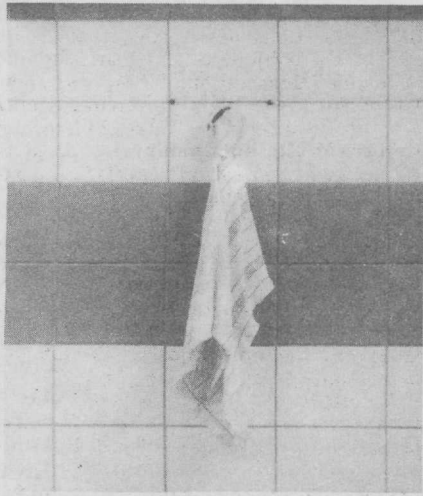
TPD konsulteeris advokaadifirmaga „Lepik ja Luhaäär“ ning saatis tagasi eitava vastuse koos advokaatide arvamusega. Nood ei lugenud linnavalitsuse dokumenti paljuski korrektseks. Seejuures juhtisid nad tähelepanu sellele, et linn ei saa kustutada viivisevõlga riigi bilansis olevale ettevõttele (ja seega vähendada riigitulusid).

Nüüd on „Rock Summer“ ammu läbi, kuid lepinguid, eelarveid ega arveid tehtud tööde eest, mille õigsust saaks kontrollida, pole ikka veel. Üha raskemaks läheb selgeks teha, kes on kellele võlgu. MMM tegi üüri katteks põhiliselt kahte liiki töid: korrastas elektrisüsteemi ja ajakohastas oma kõrgete väliskülaliste jaoks WC-d. Pärast „Rock Summeri“ lõppu viis aga firma „Kelmo“ taas oma elektrilbid

minema: need olevat ainult festivali ajaks üles pandud, pealegi pole Lauluväljak vargusekindel. Kahhelkividega kaunistab WC-seina MMM-i tahvel (just nagu oleks ta mingi sponsor- või ehitusfirma). Kuid a/s EKVA on elektroonilised kätekuiivadid, meeste pissaari ja üht-teist muudki (MMM-ga kooskõlastatult) minema viinud.

Teooria, et kui igaüks ajab taga ainult omakasu, tuleb välja üldine hüve, ei paista vähemalt tänapäevase Eestimaa hie suhtes paika pidavat.

Agas kujutame ette, et kõik osapooled — riik, Tallinna linn, MMM, TPD jt. on siiski võimelised oma ninast kaugemale nägema kogu eesti rahva hüvanguks. Sel juhul peaksid nad kibekiiresti rahad kokku panema ja lõpule viima juba alustatud Lauluväljaku uustarastamise, korda panema värvad, ühtlasi tugevdades politseivalvet, tegemaks lõpu huligaanitamisele ja rüüstamisele, mille viimasteks näideteks on klaasuste kiviga purukslöömine ja sissemurdmine laulutule torni. Seda enam, et pole välistatud samasugune pommiplahvatus, nagu oli Tallinna

kesklinnas. Motiive selleks praegusel poliitiliselt rahutal ajal jätkuks. „Pehmem“ abinõu — keelustada öisel ajal Lauluväljakul viibimine, panna üles vastavad sildid ja tugevdada Lauluväljaku oma valvet — oleks ka hädavaljalik, kuid siiski üpris poolik.

Samaaegselt tuleks kiirustada konkursi läbiviimise ja omandiküsimuse lahendamisega. Kuivõrd on tegemist eesti rahva ühisvaraga, isegi põhisümboliga, peaks omanikuks olema Eesti riik ning haldajaks mingi riiklik organisatsioon, laulupidude korraldamise ja Lauluväljaku värika ilme tagastamise võiks koondada ühte keskusse. Kui kehtestataks laulupeo- või Lauluväljakumaks (nime üle võiks polemiseerida), kujuneks see eeldatavasti niisuguseks maksuks, mida eesti rahvas kõige meelsamini tasub.

Praeguses erastamiskampaanias ei sobiks Lauluväljaku edasist saatust või koguni laulupeo traditsioonide jätku- vana sõltuvaks mingi firma või eraisiku suvast. Kui siiski, siis tuleb ta siduda kindlate kohustustega, mille fikseerimine ei tohiks olla mingite kuitahes kõrgete ametnike, isegi mitte valitsuse või parlamendi, vaid kogu eesti rahva asi. Pigem erastatagu juba Toompea. Kui omanik valitsuse või parlamendi sealt välja tõstab, võivad nad endale uue kodu leida, pealinna maju jätkub. Aga grandioosne üleriigiline Lauluväljak rahvale südamelähedaste ürituste läbiviimiseks on meil üks. Kolida pole kuhugi. Hiis jäägu hieks! Nüüdisaegseid ristiriitlaid ei tohiks seda rüvetama lubada.

Herbert Vainu

HELILOOJA PEETER VÄHI LOOMINGUPÕHIMÕTETEST

Rudyard Kiplingi seisukoht Ida ja Lääne paratamatust teineteise mittemõistmisest variseb tänapäeval, kuigi raskustega, kokku. Ida omandab üha enam Lääne elulaadi, Lääne kultuuri tungivad üha enam Ida mõjud. Kuid tihtipeale on see lähenemine pinnapealne. Sulamini jõudmise soodustingimuseks on mõlemate elementide ürgne põiming.

Siin on eestlastel oma eelised. Me üksnes ei ela nende maailmade piiril, mida traditsiooniliselt nimetatakse Idaks ja Lääneks, seda isegi taime- ja loomariigi iseärasuste mõttes. Oleme soome-ugrilastena aastatuhandete eest tulnud Euroopa kultuuripiiri idast — Altaist ja Uuralitest. Teadlased väidavad, et meil on ka türgi-tatari verd. VereseGUNemine ja meie kirglik püüe saada eurooplasteks on toonud meid küll põhiliselt Lääne kultuurikonteksti, kuid midagi orientalistlikku, mis soodustab Idaga põimumist, on säilinud. Meil on õnnestunud ühendada euroopalikku aktiivset elulaadi aasialiku sisekaemusega. Sellest lähtub oma loomingus helilooja Peeter Vähi (sünd. 1955).

Huvi idamaise muusika vastu tekkis temas juba Tallinna Konservatooriumis kompositsiooni õppides. Oma esimesi katsetusi kirjutada India raagadel põhinevat idamaist muusikat tänapäevaste Lääne elektrooniliste vahenditega peab ta nüüd naivistlikuks mehaaniliseks imitatsiooniks. See arusaamine tuli pikapeale, tänu mitte ainult Ida muusikasse, vaid ka Ida meelelaadi põhjalikku sisseelamisse, mis tegi temast ka Eesti Budistide Ühingu liikme. Suurt osa etendasid korduvad sõidud Itta nii endise NSV Liidu piirides kui väljaspoole seda tuntud eesti rock-ansambli „Vitamiin“ juhina, eriti aga muusikaõppeasutuste külastamine Delhis ja Bombays. Oma viimase aja teoseid „Relaxation“ (1991) ja „Nine Mantras“ (1992) hindab ta juba kõrgemalt.

Peeter Vähi algatusel organiseeriti Tallinnas 1992. a. muusikafestival „Orient“, mida tahetakse muuta iga kolme aasta tagant korduvaks ürituseks. Esinesid Hiina (Tiibeti), Kambodža, Vietnami, Türgi, Tuva oma ala meistrid, samuti šamaan Siberist. Need esinemised plaadistati, kasutades elektroonilise muusika võimalusi. Helirežissöör Peeter Vähi oli ühtlasi kaasautor, arranžeerija ja produtsent. Nii tekkis ida- ja läänemaine sulamimuusika.

Põhimõte on umbes sama Veljo Tormisel, kes töötleb tänapäevasesse helikeelde eesti ja teiste soome-ugri rahvaste ürgset rahvamuusikat. Ainult Vähil on raskem — muusika on küll hingelähedane, kuid mitte oma rahva oma. Seetõttu on Peeter Vähi asunud Ida muusikat Lääne inimestele tänapäevaseid Lääne vahendeid kasutades lähedale tooma koostöös idamaade muusikutega. Eriti tihedad sidemed on tal kujunenud India laulja Krishma Kumar Kapoori, bambusflöödimängija Abhai Phagre ja tablamängija Anup Royga. Üheskoos tehakse järgmist plaadiprojekti. Kui ka India muusikud rahule jäävad, julgeb Vähi, kes on endale põhieesmärgiks seadnud vahendaja rolli, pidada oma töö kordaläinuks. „Ma ei pea ennast avastajaks. Ma olen rahul oma rolliga muusika autorina, kes paneb kirja maailmaruumist minuni voogavat,“ deklareerib Peeter Vähi.

◆ Krishma Kumar Kapoor, Peeter Vähi, Abhai Phagre ja Anup Roy

Vahendaja rolli täidab ta ka, tutvustades ja selgitades Eesti Raadios üle kahe nädala idamaist muusikat.

Peeter Vähi leiab, et tema lähenemisnurk Ida muusikale on isikupärane. Tundes nii Lääne kui Ida heliloojaid, ei pea ta kedagi oma otseseks eeskujuks.

Selline lähenemisnurk on Läänes austajaid leidnud, esijoones paljuski sarnastest põhimõtetest lähtuvas Saksa heliplaadifirmas „Erdenklang“ ja sealtkaudu ka Lääne muusikahuviliste hulgas. Kolmel „Erdenklangi“ poolt välja lastud CD-l on P. Vähi loomingut. Nende hulgas plaadistused Tallinna „Orient“ festivalil osalenud Ida muusikute esinemised Peeter Vähi arranžeringus pealkirja all „The Path to the Hearth of Asia“ (NO 20602).

Koostöö jätkub. Sellest võib oodata palju huvitavat ja uudsetki. Peeter Vähi on tihedais sidemisega ka Tallinna professionaalse vanamuusikaansambliga „Hortus Musicus“. Otsitakse sünteesi Euroopa ja Aasia vanamuusika vahel ja võimalusi seda edasi anda tänapäevaseid muusikavahendeid kasutades. Ootame põnevusega tulemusi.

H. Vainu

Toimetusele teatati Eesti Rahvusraamatukogust, et hiljuti kinkis Peeter Vähi raamatukogule 4 CD-d, millel on tema enda, samuti Sven Grünbergi, Lepo Sumera, Erki Sven Tüüri ja mitmete teiste eesti heliloojate looming. Samuti andis ta üle „Nelja Revali gravüüri“ partituuri. Kõigil asjasthuvitatuil on nüüd võimalus nendega seal tutvuda.

JAAPANI NOORTEKOOR EESTIS, SOOMES JA UNGARIS

Nüza Youth Choir — Nüza Noortekoor — loodi Tokyo esilin- nas Niizas 1972. aastal. Praegusel ajal osaleb koori töös 160 kooliõpilast vanuses 9—18 aastat, enamik neist on tüdrukud. Koori diri geerib Hideo Mochizuki.

Jaapanis on see koor omamoodi näidiskoor, tihti esinetakse raadios ja televisioonis. Esimesel Euroopa-turneel käidi 1983. a., siis külastati ka Vatikani. Seekord saabuti Euroopasse 54 lauljaga vanuses 13—18 aastat.

Lühikese Eestis viibitud aja jooksul augusti lõpul jõudis peadirigent härra Mochizuki anda ka intervjuu „Muusikalehe“ jaoks.

Selleswise kontserdireisi jaoks valisite sellised rügid nagu Soome, Ungari ja Eesti. Millest oli tingitud selline valik?

1986. a. Soomes Symppaatti-festivalil kuulis Niiza Youth Choir nende maade koore (osales ka „Ellerhein“) ja see oli väga meeldiv elamus. Soovisime uuesti nende kooridega kontakti leida ja seepärast selline marsruut. Seda, et kõik kolm on soome-ugri maad, ma algul ei teadnud, kuid seda suurem oli hiljem rõõm selle kokkusattumuse üle.

Palju on Jaapanis teada eesti muusikast?

Üldiselt ei ole eesti muusikast Jaapanis eriti midagi teada. Eestist üldse saadi seal üht-teist teada seoses kahe aasta taguste augustisündmustega televisiooni vahendusel. Nüüd on muidugi huvitav Eestit oma silmaga näha.

Kui tihti käib teie koor kontserdireisidel?

Selle aasta ainus pikem reis on praegune Euroopa-turnee. Tavaliselt me igal aastal ei reisi, sest ega lastele kõike välja ei tehta, nad peavad ise piletite eest maksma ja see on kallis lõbu.

See Euroopa-reis on üsna pikk, kestab

kaks nädalat. Nüüd anname veel mõned kontserdid Soomes ja siis sõidame tagasi Jaapanisse.

„Estonia“ kontserdisaalis laulsite koos teie koori vastu võtnud „Ellerheinaga“ ka ühte eesti rahvalaulu seadet (V. Tormise „Lauliku lapsepõli“). Palun võrrelda eesti ja jaapani rahvalaule.

Jaapani rahvalauludes on tempol ja rütmil väga suur tähtsus, vahel on nad olulisemad kui meloodia. Eesti laulude meloodia on väga ilus ja loomulik ning laulud on oma tempo poolest märksa rahuikumad. Eesti laulud meeldivad meile väga ja me tahaksime neid veel laulda.

Kuuldavasti on teil plaanis Eestisse tagasi tulla?

Me tahaksime tõepoolest veel kord Eestit külastada, praegu on meil kavas seda teha kolme aasta pärast. Järgmine kord õpeme kindlasti ära rohkem eesti laule.

Aitäh teile intervjuu eest!

Kirja pannud
Katrin Viks

Prohvet pole kuulus...

Vestlus Läti Rahvusliku Sümfooniaorkestri

Paul Mägi tabasin tema kodust Mustamäel. Intervjuuks kokku leppides ütles ta, et saabus just tagasi pikalt reisilt. Sellest kasvas välja ka esimene küsimus:

Mis reis see oli? Me oleme oma lehes teatanud, et Te olite Tours'is.

Sellest suveprogramm algas. Toimus kuus kontserti Svjatoslav Richteriiga. Neist kolm Tours'i festivalil, mida teatakse ka Richteri festivali nime all — ametlikult „Fêtes musicales en Touraine“.

Sealt sõitsime tagasi Riiga, kus meil oli Mahleri 8. sümfoonia Baltimaade esiettekanne, millel esinesid solistid Peterburist, Leedust, Lätist ja Eestist.

Kes Eestist?

Leili Tammal ja Mati Palm.

Osalesid kuus koori ning kaks orkestrit. Veel võtsime osa Läti laulupeo suurest sümfoonia-kontserdist, kus esines 310-liikmeline orkester ja ligi 1000 lauljaga koor. Kohe pärast seda lendasime tagasi Prantsusmaale, kust algas 3. juulil uus ringreis läbi Lääne-Euroopa kuu aja jooksul. Käisime Prantsusmaal, sealhulgas Korsika saarel, Portugalis, Inglismaal, Belgias, Luksemburgis ja Hollandis. Kokku oli 18 kontserti, osalesime suurtel festivalidel. Tähtsaim oli vast viimane kontsert Amsterdami *Concertgebouw's*, kus me 5. augustil oma turnee lõpetasime.

Lühidalt solistidest ja kontserdipaikadest.

Esinesime koos tuntud solistidega: pianistid Cyprien Catsaris, Nikolai Demidenko, Jean-Marc Luisada, viiuldaja Valdis Zarniš, tšellistid Agnesa Martinsone ja Boris Pergamenschikov, suurepärase flötist Patrick Gallois.

Väga kaunis katedraal oli *Saint-Riquier's*, kus esimesel kontserdil oli solistik Pergamenschikov ja teisel õhtul Dvoraki „Stabat Mater“ ettekandel kaastegev koor „Latvija“ ning solistid Slovakiast. *Chichesteri* väga tuntud festival Inglismaal oli atmosfääri ja vastuvõtu poolest üks kõige meeldejäävamaid. *Wiltz'i* festival Luksemburgis, mis toimus 41. korda, hõlmab muusikat ja teatrit klassikast džässini. Esinejad on olnud Svetlanov oma orkestriga, Ella Fitzgerald, Oscar Peterson, Miles Davis, Gerry Mulligan, Chick Corea ja sellel aastal Wynton Marsalis. Osalesime ka *Wallonie* festivalil Belgias. Eksootiline oli muidugi Korsika saar. Kontserdipaik oli Napoleoni grotis hiiglasliku mälestussamba jalamil. Omamoodi elamus. Portugalis mängisime Püha Hieronymose kloostri *Costa do Estoril'i* festivali raames.

Kõige sügavam mulje?

Kokkupuude Tours'i festivalil ühe meie sajandi suurima pianisti Svjatoslav Richteriiga.

Teada oli, et ta on nõudlik oma partnerite valikul, armastab teha palju proove — ka tuntud

◆ „Sellist fotot Richteriist vist enam ei tule,“ öeldi Paul Mägile

... ja need järgnevad sõnad

peadirigendi Paul Mägiga

teostega. Meie koostöö kujunes loominguiliselt huvitavaks ning õhustik proovides oli erakordselt loomulik.

Foto, mis on tehtud ühel proovil Tours'is, äratas suurt huvi Richteri lähikondsete hulgas oma harukordsusega. Harva on jäädvustatud nii avalalt naeratavat, õnnelikku Maestrot.

Kuidas iseloomustaksite Richteri?

Ainulaadne kõla, täiuslik rütmitunne, geniaalne lihtsus interpretatsioonis. Ja elukogenud inimese tarkus.

Mida turnee orkestrile andis?

Selle suve kontserdireis oli esimene tõsine läbimurre maailmas tuntud festivalidele ja ka maailma ühte tuntumasse kontserdisaali nagu Amsterdami Concertgebouw. Ka edaspidiseks plaane jätkub.

Kuidas Te sinna pääsesite?

Eelmisel aastal, kui meil oli suur turnee Saksamaal ja Sveis, tehti mitmeid ettepanekuid. Valisime nendest meile soodsaima.

Kes on Lätis peale Teie orkestri veel tuntuimad?

Kindlasti koor „Latvija“. Suur 80-liikmeline segakoor on unikaalne Euroopas, kui mitte kogu maailmas. On tegemist spetsiaalse kooriga suurvormide esitamiseks. Repertuaar on neil hiiglaslik. Me oleme koos kolme hooaja jooksul ette kandnud palju suurteoseid. Koori peadirigendi Imants Cepitise surm juulis on kahetsusväärne saatuslik löök.

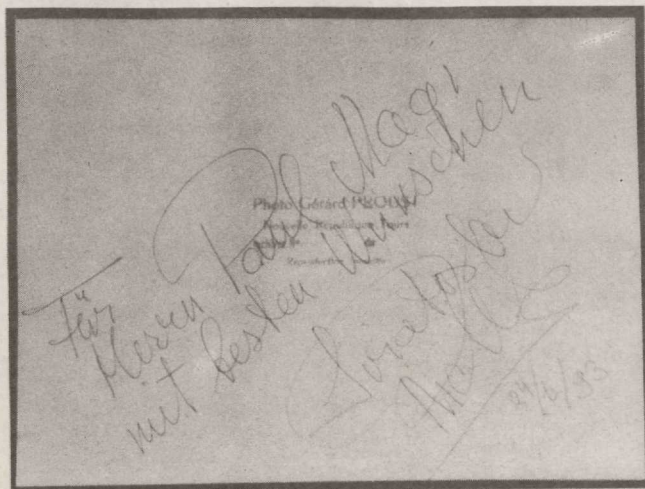
Kuulus on ka Läti Rahvusooper. Operimajas käib ümberehitus, selles mõttes on trupp praegu raskes seisus. Kui tööd kunagi lõpetatakse, saab Riia operimajast üks ilusamaid ja moodsaimalt sisustatumaid siinses regioonis.

On Teil oma sponsorid?

Kindlat sponsorit praegu pole. On toetatud näiteks Saksamaalt. Aga tuge vajame tungivalt. Liigume praegu palju ringi Euroopas, võiksime omakorda reklaamida meie toetajaid. Jaapani firma „Yamaha“ on andnud Richteri käsutusse klaveri ja see on märgitud kõikidesse kavadesse. Vahest võiks ka mõni Eesti firma valida Läti Rahvusorkestri enda tutvustajaks maailmas.

Palju edu nii orkestri juhtimisel kui sponsorite leidmisel!

Intervjueeris **Herbert Vainu**

◆ Foto tagakülj pühendusega

Muusikaõpetajate täiendõppest

1994. a. jaanuaris käivitub uus täiendõppe süsteem, millekohaselt iga üldhariduskooli muusikaõpetaja on kohustatud viibima kahe aasta vältel ühel täiendõppe kursusel.

Nüüdisajal pole just kuigi populaarne kasutada sõna „kohustuslik“, kuid aastad on näidanud, et on palju õpetajaid, kes viibivad kõigil kursustel, samas on mitte vähe neid, kes ei osale ühelgi kursusel.

Täiendõppe rajaneb valikuprintsiibil, st. õpetaja saab valida kolme erineva kursuste liigi vahel:

1. Nädalalõpu kursused (3 korda aastas);
2. Pärnu suvekursus (1 nädal juunis);
3. Koorijuhtide seminarilaager Vigalas (1 nädal augustis).

Kõigil kursustel rakendub samuti valikuprintsiip, st. õpetaja saab paljude teemade hulgast valida talle kõige enam vajalikud; Kodaly-meetod, Orff-meetod, rütmika, kultuuri-lugu, Eesti pagulasmuusika, muusikateraapia, kunstiajalugu, Eesti folkloor, instrumendiõpetus, praktiline harmoonia ja improvisatsioon jne.

Pärnu suvekursusele on planeeritud 2 üldteemat: 1) eesti folkloor; 2) keskaeg, selle peegeldus kunstis, muusikas, ajalooline taust. Üldteemadele lisanduvad valikkursused, mis paljuski ühtivad eelpoolnimetatud nädalalõpu kursuste teemadega.

Muusikaõpetajate sügispäevad Tartus

19. — 20. novembril

Loodame, et sellest kasvab välja traditsioon, mis iga aasta sügisel toob Eestimaa muusikaõpetajad kokku riigi eri paikadesse, st. esialgu mitte Tallinna (1994. a. võiksid need päevad toimuda näiteks Paides või Viljandis).

Sel sügisel on plaanis õpetajateni tuua kaks väga olulist muusikaõpetusega seotud teemat: „Riho Päts eesti koolimuu-sika uuendajana“ ning „Johannes Käisi pedagoogiline pärand“. Üldteemadele lisanduvad kohtumised Tartu vaimu-eliidiga ning hääleseade lühikursus eri kooriliikidele (mudilas-, poiste-, laste-, noortekoor) ja vokaalansamblitele.

Üritus lõpeb Tartu parimate koolikooride esinemisega ning õdusa koosviibimisega.

Mudilaskooride konkurss-festival

28. mail 1994 Tallinnas

Selle sündmusega tähistame koolimuu-sika korüfee profes-sor Riho Pätsi 95. sünni-aastapäeva.

Koorid võistlevad A ja B grupis: A — muusika süvaõppega koolid, B — tavalised üldhariduskoolid. Konkursil tuleb esitada ka üks laul R. Pätsi loomingust.

Lõppkontsert toimub 28. mail Linnahallis. Sellest peaks kujunema tore pidu mudilastele.

Koolilaulikutest

Septembris saavad kokku põhikooli laulikute autorid. Millest seal räägiti, seda lugege järgmisest „Muusikalehest“. Ette olgu öeldud: kõik laulikud ilmuvad juba sel õppeaastal.

Elame veel!

Infot EM õL-i tegevuse kohta saab telefonil 68 18 47.

Inge Raudsepp,
sekretär

Seekordsed rahvaliku viulimängu päevad toimusid 27.—29. augustini Pärnumaal kuulsa Kurgja lähedal Särghaua talus Geoloogia Instituudi välibaasis. Suurt reklaami ei tehtud teadlikult, kuid kohal oli paarkümmend noort viulidajat Koselt ja Kuusalust, Raplast, Haapsalust ja Tallinnast.

On kurb tõsiasi, et me oma eesti rahvapärane viulimäng on jäänud kapellides-orkestrites unarusse. Samas on see aga ootamatult rikas ja mitmekesine nii repertuaarilt kui mänguvõtetelt. Viuli imbumine eesti rahvapillimängu traditsiooni oli paari sajandi jooksul küllaltki sujuv, kuid järjekindel. Viil surus lõpuks kõrvale varasema populaarse torupilli, kuid rahvaviulidajad olid ju ise traditsiooni kandjad ning vanem repertuaar (eriti torupilli, kuid ka sikusarve oma), läks osaliselt üle ka viulidajate repertuaari. Vanu lugusid arendati vastavalt uue pilli võimalustele edasi, kuid loodi ka palju uut rahvapärast muusikat, eriti mitmesuguseid labajalavalssse ja polkasid. Viulimängus arenesid välja samuti oma kindlad stiilitunnused ja -võtted. Omapärane oli näiteks viuli torupillipärane mäng jne.

Peab kahjuks nentima, et see originaalse eesti viulimuusika varamu on seni leidnud vähe kasutamist. See oli valdavalt soolomuusika. Rahvas ütles vaña mängu kohta, et „viul oli nagu orkester“. Segapillide rahvamuusika-ansambelis, nagu nüüd on moes mängida, niisugune viulimuusika ei pääse lihtsalt esile. Seetõttu tuligi Kose Muusikakooli ansambli „Pillipiigad“ juht Juta Helilaid välja ideega hakata korraldama rahvapärase viulimängu päevi. Eelmised toimusid talvel Kosel, seekord siis Väandra mail.

Õpetajana toimis seegi kord Toivo Tubli, kes töötab, muide, Geoloogia Instituudis, abiliseks oli Juta Helilaid. Tore õpetaja tuli Rootsist. See oli Värmlandi maakonna-muuseumi töötaja Mats Berglund, kes kodus õpetab koolilastele ka rahvaviulit. Tema teatas kohe, et mingeid noote keegi ei saa ning ta õpetab ainult kuulmise järgi, nagu ongi rahvatraditsioonile omane. Viuli ja inglise keele abil õpetas ta mõne tunniga selgeks kolm rootsi tantsuviisi, tutvustades ühtlasi rootsi rahvapärase viulimängu stiili, mis mõnevõrra erineb meie omast. Seda tegi ta kadestamisväärse kerguse ja sõbralikkusega (ega Toivo Tubligi talle selles osas alla jäänud!). Tema imestuseks võtsid eesti

lapsed väga kiiresti õppust. Muidugi, kõiki stiilipeensusi selgeks ei saadud, kuid see võtab ka aega. Improviseeritud loenguga rahvapillimehe asendist eesti külaühiskonnas ja trikkidega mängimisest esines ka allakirjutanu. Loengut illustreeris T. Tubli, kes mängis viulit labakinnastes (nii mängiti talvel ka lõõtsa), imiteeris torupilli, võttes poogna lahti ja asetades jõhvid pillikeelte alla jms.

Õppetöö järel käidi laupäeval Kurgja Talumuuseumis, kus musitseeriti üheskoos veski juures ning oldi seejärel koos Rootsi turistidega „Linnutaja“ ansambli kontserdil. Samal kontserdil esinesid ka kursuslaste õpetaja Mats Berglund ja tema abikaasa Maija-Lena Ekholm, kes laulis tore-dasti rootsi rahvalaule. Sama päeva õhtul esinesid kursuslased kontserdiga Särghaua tallu kogunenud rahvale. Peast mängiti ka kolm vastõpitut rootsi lugu. Seal selgus, et rootsi külalised on ka head rahvatantsijad. Nad tantsisid eesti laste mängitud rootsi loo saatel. Samuti mängis kontserdil endistest „Leegajuse“ pillimeestest koosnev rahvapillitrio, mille naljatlev nimetus moodustati mängijate perekonnanimedest: „Tõnuristi Tubli Viul“.

Mats Berglund kogemus kinnitas veel kord meil juba varemgi kõlanud arvamust, et rahvamuusikat tuleb õpetada kuuldeliselt. Katkenud suulise traditsiooni puhul on noodistuste kasutamine muidugi möödapääsmatu, sest muidu ei saavutata kunagi rahvamuusikale omast mänguvabadust, rääkimata improviseerimisest. Rahvapärased mängustiili juurde kuuluvad vanasti näiteks ka jalaga taktiloomine (pistel kulunud õhtuga läbi!), miimika, sissejuhatav jutt mõnele loole jms. Tants

suks mängiv pillimees pidi olema sisuliselt tantsujuht. Tori omaaegne viulimees Mihkel Toom (1873—1958) ütles kunagi väga tabavalt: „Pill lööb elu sisse. Pill peab viima tantsima, kas oskad või ei oska, tahad või ei taha. Kui mina mängin, siis lähevad kõik tantsima. Iga santki läheb tantsima, kui tal karku all ei ole!“ Kahjuks selgus kursustel, et mõnedel lastel on just selle mängusärtsakuse saavutamise-ga raskusi.

Erinevalt klassikalisest n.ö. normeeritud viulimängust oli rahvapillimehel küllaltki palju vabadust omaloominguliseks varieerimiseks ja improviseerimiseks, samuti intoneerimiseks. Mõistagi kohaliku traditsiooni raamides. See andiski tema mängule kordumatu sarmi ja uudsuse momendi. Tundubki, et kõne all oleva kursuse õppetöö võiks võtta käsile ühe hea rahvaviulidaja repertuaari koos mängutehnikaga ning tutvuda sedaviisi tema loominguilise kõõliga. Selleks annab näiteks suurepäraseid võimalusi Airi Liimetsa uurimus „Viulipalade muusikaline vorm eesti rahvatraditsioonis“ (Tallinn, „Valgus“, 1988), milles on põnevat materjali 7 rahvaviulidaja kohta, kelle mängu on fonografeeritud (ideaalne õppematerjal!). See idee leidis toetust ning järmisel kursusel, mis toimub tuleva aasta veebruaris Paunkülas, tõenäoliselt nii tehaksegi. Rohkem pööratakse tähelepanu mängule kuulmise järgi.

Ajad on nagu nad on. Ilma rahata ei tee midagi. Suur tänu noorte viulidajate toetajatele Eesti Rahvakultuuri Arenduskeskusest, Harjumaa Kultuuriametist ja Kose Muusikakoolist.

Igor Tõnurist

Eesti muusikakultuuri edendamiseks/ellujäämiseks Kirjastus „MUUSIKA“

tegutseb iseseisva muusikakirjastusena 1992. a. 1. septembrist, olles Eesti Kooriühingu kirjastusosakonna tegevuse otsene jätkaja.

Vastavalt kooride vajadustele oleme siiani kirjastanud peamiselt koorilaulukogumikke. Oleme täitnud kõik Eesti Laulupeo Direktsiooni tellimused 1993. a. Eesti Noorte Laulu- ja Tantsupeo ning 1994. a. Eesti XXII Üldlaulupeo trükiste osas.

Eesti Meestelaulu Seltsi tellimusena on ilmunud kolm osa laulukogumikke „Laulumehe viisivara“, samuti meeskoorilaulude konkursi võidulaulud. Trükkiks on ette valmistatud „Rivilaulik“.

Lastele on välja lastud E. Sterni laulupõimik „Siis kui lõpeb aasta“ ja kolm osa laule emast „Ema süda“, segakooridele „Eesti heliloojate vaimulikke laule“ 1. ja 2. osa, „Vaimulikud laulud“ 1. ja 2. osa. Jõululaulude kogumikke on ühtekokku 5.

Ilmunud on mitmed autorikogumikud erinevatele kooriliikidele:

V. Tormis : segakoorile „Raua needmine“, „Pärismaalased“, „Stagnaja laulukesi“, „Laule segakoorile“; naiskoorile „Uut ja vana“;

G. Ernesaks: „Minu laule“ (tuntumad laulud erinevatele kooriliikidele);

R. Tobias: „Motetid ja vaimulikud laulud segakooridele“;

C. Kreek: segakoorile „Taaveti laulud“; naiskoorile „Eesti vaimulikud rahvaviisid naiskoorile“ I, II osa (täielik kogu);

R. Kõrgemägi: segakoorile ja ansamblitele „Vaimulikke laule“;

J. Tamverk: naiskoorile „Õhturahu“;

K. Sink: segakoorile „Agnus Dei“, „Ave Maria“;

U. Sisask: segakoorile „Gloria Patri“, „Kümme kildu“, „Laulud Püha Neitsi Maria auks“, „Eesti Missa“.

Tellimustöödena on ilmunud suurürituste ja kooride bukletid, heliloojaid tutvustavad brošüürid ning muud reklaammaterjalid.

Oleme võtnud oma kohustuseks anda vastavalt võimalustele trükistena välja ka instrumentaalloomingut ning varasemaid ajaloolise püsiväärtusega teoseid (V. Tormise „Prelüüdid ja fuugad“, „75 kaanonit eesti vaimulikele rahvaviisidele“ segakoorile jne.).

Oleme pidanud vajalikuks ka eesti heliloojate ja koorijuhtide mälestusraamatute ja artiklitekogumike ilmumist. Töös on trükised Arvo Ratasest, Rudolf Tobiasest, Gustav Ernesaksast.

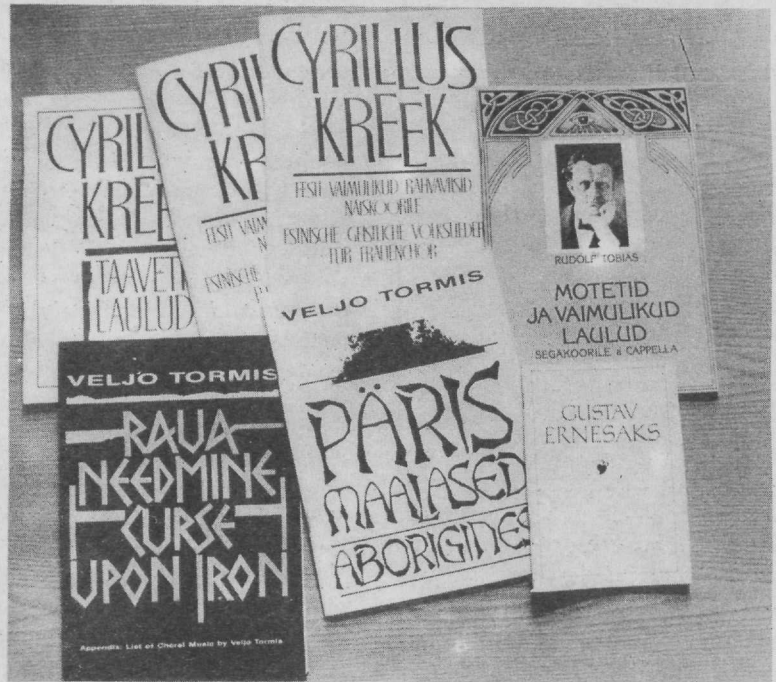
Ees ootab meid suurem „pätkel“: olleme saanud Eesti Kultuuri- ja Haridusministeeriumilt tellimuse 7., 8. ja 9. klassi, lauliku kirjastamiseks. Need peavad ilmuma 1994. a. sügiseks.

Loodame selle kõigega kenasti toime tulla ja tahaksime ka edaspidi tunda rõõmu sellest, et meie tööd hinnatakse ja vajatakse. Oleme ju siiani amets vaid kahekesi ja soovime väga oma tegevust arendada.

Te saate meiega ühenduse telefonil 68 16 76, Tallinn EE0001, Tõnismägi 10.
Ly Kuresoo, Evi Kruus

Laulupühade laulud

Eesti klassika

Niiditsaegsed vaimulikud laulud

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGUSSE VIIMASTEL KUUDEL SAABUNUD MUUSIKARAAMATUID

1. Eesti tänase muusika loojaid. — Tln., 1992.
2. Kolneder, W. Muusikaajalugu. — Tln., 1992.
3. Laste Jõulu-album. — Trt., 1926.
4. And the Bridge is love: Alma Mahler Werfel. — London, 1958.
5. Bukofzer, M.F. Music in the baroque era: From Monteverdi to Bach. — New York, 1947.
6. Cross, M. Complete stories of the Great Operas. — New York (1952).
7. Edvard Grieg. The Man and the Artist. — London, 1991.
8. Heath, C. Pet Shop Boys, Literally. — Middlesex, 1990.
9. Honegger, M., Prevost, P. Dictionnaire des Ouvres de L'ART VOCAL. I-III. — Paris, 1991.
10. Krause, E., Schöne, M. Opernsänger: Sechzig Porträts. — Berlin, 1979.
11. Maxwell Davies, P. The complete catalogue of published works. — London, 1981.
12. Pierce, J. R. Klang: Musik mit den Ohren der Physik. — Heidelberg, 1989.
13. Pipers Enzyklopädie des Musiktheaters. Bd. I—IV. — München, 1986.
14. Poultney, D. Dictionary of Western Church Music. — London, 1991.
15. Salter, L. The gramophone guide to classical composers and recordings. — London, 1978.
16. The symphony. Vol. one: Haydn to Dvorak. — Great Britain, 1972.
17. The symphony. Vol two: Mahler to the Present Day. — Great Britain, 1972.

Katre Linna,
Kunsti osakonna

KERKRADE — Euroopa puhkpillimuusika paradiis

Maailm on avanenud Eestile tasapisi mitmest kandist, kuid suured puhkpillimuusikaväravad on seni veel suletud. Paljudel orkestritel on sõprussidemed välismaal, kuid Euroopa prestiižikamatele festivalidele pole ükski eesti puhkpilliorkester jõudnud.

Kõrgetasemelisest üritusest rääkis puhkpilliorkestri „Tallinn“ dirigent **Ott Kask**.

Juulikuus õnnestus Eestimaa mehel osa võtta Hollandi väikelinnas *Kerkrades* toimuvast puhkpilliorkestrite konkursist. See korraldatakse iga 4 aasta tagant (nagu olümpiamängud), 20 tuhande elanikuga linnake võtab vastu täiesti omal kulul kõik pillimehed. Elatakse peredes, kus pillimehi söödetakse ja joodetakse. Elanike muusikaarmastuse näitajaks on linna 11 (!) orkestrit. Konkursi tingimused on küllalt ranged. Võisteldakse neljas *divisionis* (kategorias). Kõige kõrgem on kontsertdivision, kus peab esitama 45—60minutilise kava; I, II ja III divisionil on eriraskusastmega kohustuslikud palad (I divisioni tasemel näiteks Desiré loomingust). Hollandi heliloojatelt tuleb pidevalt palju väga huvitavat originaalloomingut. Seetõttu ei ohusta puhkpillimuusikat liigne amerikaniseerumine.

Üldse täheledatakse Euroopas suurt huvi tõusu puhkpillimuusika vastu. Palju mängitakse ka klassikat, eriti sümfoonilist muusikat. Ei maksa arvata, et mujal maailmas on

reaktserdil saal publikust tulvil, kuid selliste suurürituste vastu on rahva huvi väga suur. Üks tähtis moment veel: nii Hollandis kui ka teistes Euroopa maades on orkestrid väga selgepiirilisel spetsialiseerunud kas *show*'le või akadeemilisele suunale. Muidugi on olemas veel ka uue muusika suund, mida viljelevad peamiselt noored muusikaõppurid ja teised tudengid. Seetõttu on Kerkrades ka eraldi konkurss *showband*'idele. Paralleelselt saalkontserditega käib staadionidel teine *show* võistlus. Kolmandaks on ka dirigentide konkurss, mille sel aastal võitis Frederic Fenell.

Kaasatoodud kassettide põhjal võib veenduda konkursi erakordselt kõrges tasemes. „Mittepuhkpileiduril“ läks oma sekund aega, et eristada puhkpilliorkester sümfooniaorkestrist. Ja pole ka ime, kui klarnetid kõlavad nagu viiulid, ka vask pehmelt ega löhu kõrva.

Vaba ilusa tooni osatähtsust puhkpillimängus rõhutas Ott Kask mitmel korral, kirjeldades sealsete pillimeeste täiesti sundimatut muusitseerimist. Orkester — see on eelkõige seltsielu, vaheldus päevatööst, klubi, lahe drink. Kõigil pillimeestel on väga hea pillimängu ABC, mis võimaldab mängida igas asendis.

Ka dirigentide koolitus on meie omast pisut erinev. Kooliajal sümfoonia- ja puhkpillidirigente lahus ei hoita. Hea dirigent valib oma orkestritüübi ise, saab aga hakkama mõlemaga.

Ott Kask arvas, et 4 aasta pärast võiks mõni eesti orkester Kerkrades oma võimeid proovida, kuid alusta-

da tuleb kõige alumisest divisioonist. Seekordsele konkursile oli ennast esitanud ka üks Läti orkester, kuid ilmselt rahaliste raskuste tõttu ei saanud kohale.

Edasi jätkas Ott Kask muusikamatka Hispaanias, täpsemalt *Valencias*, kus peeti Maailma Puhkpillimuusika Assotsiatsiooni konverentsi. Kohal olid puhkpillimuusika prominendid üle kogu maailma, valdavalt siiski Euroopast. Räägiti muusika tulevikust, arengust. Levitati kirjastuste ja plaadifirmade väljaandeid (partituurid, plaadid, kassetid).

Hispaanias on levinud suured orkestrid. Mängitakse vabas õhus. Eriline lemmikpaik on härjavõitluse areen, kuhu koguneb tavaliselt umbes 200-liikmeline orkester. Repertuaaris on väga keerulised lood: Respighi, Bartok, Strauss. Tänaval mängitakse rahulikult kõndides lõbusaid rahvuslikke lugusid.

Puhkpilliorkestri kõla mitmekesistamiseks lisatakse orkestrisse mõnikord 8—10 tšellot. Kõlavärviks kasutatakse klaverit, mitmesuguseid löökpile.

Sellisel taustal on Eesti puhkpillimuusikal arenguruumi küll ja küll. Infolevik on kui värske tuuleil, mis väsinud rändajat ergutab. Kes sõidab esimesena Kerkradesse? Siinkohal meenub üks ammune laste TV-muusikasaade, kus muusikavärvavas tuli öelda võlusõna, mis avaks väravad. Kelle pillis on see võti, mis avaks maailma puhkpillimuusika ukseid ka meile?

M. Suvi

Südasuvi 1923 tõi rõõmu „Vanemuisele“ — seltsi juhatus palus rahalise kitsikuse tõttu kustutada 12 956 marka võlga, mis jäänud maksmata Riigi Kaubaagentuurile. Põhjust selleks ju oli — „Vanemuine“ oli aastaid korraldanud menukaid suvemuusika sümfooniakontserte, mis aga tõi seltsile märgatava kahjumi. Kultuur ei tasunud end ka tol ajal ära. Eesti Vabariigi Valitsus otsustaski kaubandus- ja tööstusministri ettepanekul võla kustutada, lugesdes seda seltsile erakorraliseks toetuseks.

Rahaasjadega oli juulis 1923 veel mujalgi tegemist. Tallinna Linnavalitsus oli teinud haridusministeeriumile ettepaneku koorilaulu edendamiseks linna kesk-, eri- ja algkoolides ajutiselt 1923/24. õppeaasta tunniplaanidesse sundslikku õppeainena sisse võtta koorilauluõpetus (1 tund nädalas), mis oleks ühine kõigile klassidele. Haridusministeerium oli nõus. Koorijuhhi tasu otsustati maksta riigi ja linna summadest.

5. juulist 11. augustini leidsid eelmise aasta eeskujul aset laulu- ja muusikakursused õpetajatele. Tunde anti teoorias, hääleseedes, koorilaulu ja laulmise metoodikas, kuid ka viiuli- ja klaverimängus. Juhatas neid kursusi Anton Kasemets.

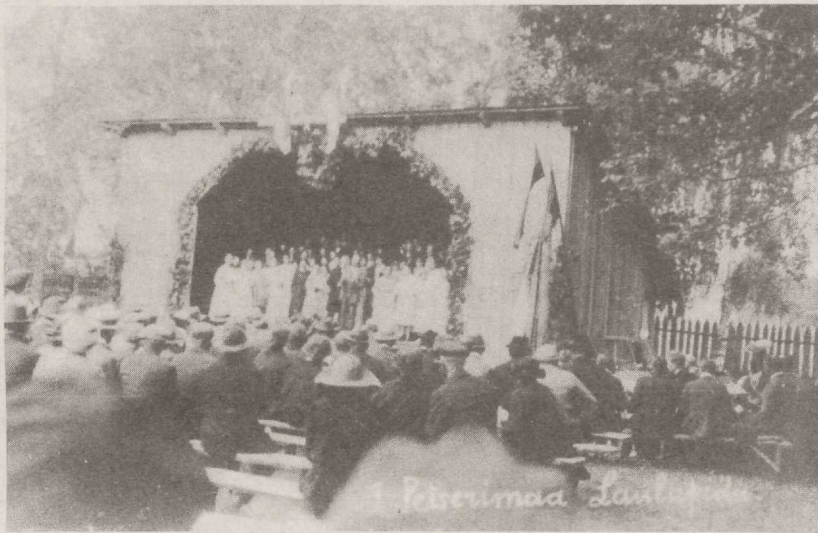
15. juulil püstitati Robert Theodor Hanseni hauale Iisakul nägus mälestusmärk, mis valmistatud Tallinna Jürgensi töökojas. R.T. Hansen oli sündinud Hageri kihelkonnas Pahlkas 29. septembril 1849. Hariduse sai ta Tallinna Kreiskoolis. Kirikuõpetaja Rudolf Hippius kutsus 18-aastase noormehe köstriks Iisakule, kuhu ta ka väikese vaheajaga jäi surmani 13. augustil 1912. Ta oli tuntud koorijuht ja helilooja, loonud palju ilmalikke ja vaimulikke laule, millest tuntuim „Üks paigake siin ilmas on“. Oli hea orelimängija. Asutas laulukoori ja orkestri, kes võtsid osa ka laulupeost, samuti Iisaku kihelkonnakooli. Raha selleks korjas ta pidade ja kontsertidega. Alles siis, kui kool oli juba mitu aastat töös olnud, määras rüütelkond väikese abiraha, mis kulus kahe õpetaja palkadeks. Venestamisajal asutati aga Iisaku külje alla kaks ministeeriumikooli, kus õpetus ja õpikud olid tasuta. Hansen pidi oma kooli lõpetama. Võimude silmis oli ta ebapopulaarne. Kuberner ei lubanud isegi raha korjata tema mälestussamba jaoks, mis sai teoks alles Eesti Vabariigi ajal.

Juuni-juuli vahetusel oli peetud VIII üldlaulupidu. Kohalikud laulupeod jätkusid aga läbi suve. 19. augustil oli Rapla alevi kohaliku haridusseltsi algatusel kihelkondlik laulupidu. Esinesid segakoorid 250 lauljaga, pasunapuhujaid oli 26. Samasugune laulupidu oli ka Elvas. 5. augustil peeti aga Narva-Jõesuus (tolleaegse kõnepruugi järgi Narvoova-Jõesuus) viru-ingeri ühine laulupidu. See oli üks ilusamaid rahvusliku ühistunde avaldusi. Põhiline lauljate hulk tuli mujalt, peamiselt Tallinnast. Lõpuhetes laevaga saabusid ingerlased — üle 50 inimese, peajasjalikult naised ja neid rahvuriites. Avakõnega esines Riigikogu esimees Jaan Tõnisson. Süttitava kõne soome sugu rahvaste võitlusest slaavlaste vastu ja Vene ikke maharaputamisest pidas üks Soome üliõpilane. Ühendkoorid esinesid Tuudur Vettiku taktikepi all „imestamisväärt täpipealsusega“. Pasunakoore juhatas Eduard Knude. Tippetki oli muidugi ingerlaste esinemine. Rahvuriites koor kandis ette 5 laulu. Leiti, et ingeri lauludel on palju ühist setu omadega. Tähelepanu äratas vertivuslaul eesti rahvale. Selle viis oli Eestist, sõnad luuletas aga koorijuht vaid mõni päev enne pidu. Segakoorid laulsid üleriiklikult laulupeolt tuntuks saanud laule (Saebelmanni „Palve“, Tobiase „Eks teie tea“ jt.). Ettekanded mõju oli ootamatult suur. Lauljad väitsid, et T. Vettiku juhatusel on kerge ja hea laulda — sellel noorel koorijuhil olevat jõudu, püüdu ja tahet. Orkestrimuusika toetus peajasjalikult sõja-

väeorkestrile. Maaorkestritest olid kohal vähesed ja needki olid kuulajate mäletamist mööda „omadega kogu aeg segamini“.

Kuid augustis 1923 peeti veel üks omalaadne laulupidu. See sai teoks Petseris. Seal toimunud iseloomustab kõige paremini ajalehe „Vaba Maa“ sellekohase artikli alapealkiri: „Laulupidu hästi õnnestunud. Venelased pidult puudunud“. Hoolimata kohalike venelaste vaenulikkusest ja vängetest ütlemistest kogunes rongkäiku siiski 700 inimest, peajasjalikult setud ja teised eestlased. Muusikat tegi Võru mängukoor. Kuna venelased enamasti peolt puudusid, kujunes üritus suurelt jaolt eesti-setu laulupeoks. Peost osavõtmine, võrreldes Petseri eestlaste arvuga, oli ootamatult suur. Ka siin olid kavas suvise üldlaulupeo laulud, peale selle veel mitu setu laulu, mida setu koorid ette kandsid. Ettekanded võeti vastu kasvava vaimustusega.

Augustis 1923 avas oma sügis-talvise hooaja „Estonia“ teater. Avaetendus oli Verdi „Aida“. Nimiosa laulis Olga Olak-Mikk. Karl Ots Radamesina oli parem kui enne, kuid siiski leidis sellel etendusel

käinud Theodor Lemba, et laulja peaks end Itaalias koolitama. Ka Amneris — pr. Kakko — oli parem kui kevadel, eriti kõrgregistris.

Mida aga kavatses „Estonia“ sel hooajal pakkuda? Tuli silmas pida, et tulemas oli teatrimaja 10-aastane juubel. Otsustati püüvalt etendada „Aidat“, „Carmenit“, „Fausti“ ja „Rigolettot“. Kavva võeti veel Offenbachi „Hoffmanni lood“, Alberti „Madalik“, Glucki „Orfeus ja Euridike“, Kienzi „Evangeeliumimees“ ja Meyerbeeri „Hugenotid“, operetidest „Madame Pompadour“, „Hispaania ööbik“, „Sini Mazur“ ja „Armastus lumes“, korrata taheti „Linnukauplejat“ ja „Kerjus-üliõpilast“. Plaani oli välja tuua ka üks ballett — R. Straussi „Joosepi legend“. Uueks ooperijooks oli teenistusse võetud bariton Aleksander Arder. Täienduskoolituselt Itaalias tuli korras tagasi Alfred Sällik.

Septembris läks muidugi lahti õppetöö Tallinna Konservatooriumis. Siin valiti uuteks õppejõududeks Aino Tamm (laulmine), Konstantin Tümpu (keskkoolide laulu- ja muusikaõpetajate kursused), Pärna (klaver) ja Kuusik (esteetika ning kunstiajalugu).

23. septembril, dr. Karl August Hermann 72. sünni-aastapäeval, tähistati Tartus suurejooneliselt selle teeneka rahvamehe mälestuspäeva, avades ühtlasti pidulikult tema hauasamba. Pidulikud sündmused algasid „Vanemuises“, kus linna ühendkoor Juhan Simmi juhatusel esitas Hermann laule. Kõnesid oli rohkesti: Juhan Avavik rääkis temast kui muusikamehest, K. Jürgenstein kui kirjanikust ja J.V. Veski kui keelemehes. Kalmistul astusid kõnedega

üles hr-d Rahamägi ja Jõgever. Pargadepanekul oli rohkesti järeleühüdeid: Haridusministeerium, Eesti Kirjanduse Selts, „Vanemuine“, Eesti Lauljate Liit, Tartu Kõrgem Muusikakool, Tartu Maakonnavalitsus, Tartu Käsitöölise Selts, „Estonia“ sümfooniaorkester, „Estonia“ Muusikaosakond, Tallinna Meeslaulu Selts, Tartu Naiselts, Rõngu selts „Ühendus“, prl. Miina Härma, hr. Jaan Tõnisson jne. Lõpuks lauldi veel „Isamaa ilu hoieldes“ ja Eesti Vabariigi hünni.

Ka Tallinna Õpetajate Seminaris korraldati dr. K.A. Hermann päev. Tutvustati õppurkonnale tema tegevust ja tähtsust, koor esitas tema paremaid laule, deklameeriti tema kaunimaid luuletusi. Eelmistel aastatel oli samas ette võetud dr. Mihkel Veske ja Lilli Suburgi mälestamine.

6. septembril peetigi pidulikult ära „Estonia“ teatri- ja kontserdimaja 10-aastane juubel. Saal ja rõdu olid publikut pilgeni täis. Esimestes ridades istusid valitsuse liikmed ja tähtsamad seltskonnategelased. Peeti kõnesid, Muusika oli muidugi eesti heliloojatelt, suuremalt osalt esiettekandes.

Artur Lemba sümfoonia f-moll ja kantaat „Merekuninganna“, Artur Kapi Sümfoonia prelüüd, Heino Elleri „Koit“ ja Sümfoonia scherzo, Juhan Avaviku kantaat „Kodumaa“. Lemba sümfoonia leiti olevat väärtuslik lisand meie muusikale. „Merekuninganna“ nii meelde jäävat muljet ei jätnud. Meistritööks tunnustati ka Avaviku kantaat, teos lausa vapustanud oma vägevusega. Tunnustati ka Elleri andi, tema sädelevust. Õeldi, et Eller on helilooja, kelle teosed ei jäta kedagi ükskõikseks.

Septembris lõpul tuli lavale ka lubatud „Hoffmanni lood“. Alfred Sällik peaosas näitas ilusat, ilmerikast mängu. Ta suutis seda, mida mängis, hingestada ja „meeleolustada“. See anne aitas ta üle ka nendest kohtadest, mis nõudsid suuremat häälematerjali ja puhtamat tehnikat. Hoffmanni „paha vaimu“ Lindorffi, Coppeliust jne. mängis-laulis Karl Viitol, kes valitses edukalt oma muusikalist teksti. Olympia oli pr. Päts-Jakobson, selle „mängutoosilikke keerde ja koloratuuri iroonilise mehaanilikkusega esitades“. Häälelt jõuline, puhas ja võlv oli pr. Einer Gületanna, ent kurtisaa-ni leiti temas vähe, kuigi võrreldes varasemate osadega oli ta laval vabam. Pr. Olak-Mikk sai oma raske ja dramaatilise Antoniaga meisterlikult valmis. Orkestri juhatus oli R. Kulli kindlates kätes, kuid paar korda ei suutnud ta oma temperamenti pidada ja orkester kattis solistid kinni.

„Hoffmanni lugudega“ teises koosseisus tegi oma tuluõhtu pr. Olga Olak-Mikk, kes laulis kõik 3 naispeaos. Nimiosa täitis jällegi A. Sällik, Lindorffi-Coppeliust laulnud aga Benno Hansen paremini kui Viitol.

Mati Märtin

PAVAROTTI LAULUHOOS

Pärast ebaõnnestumisi ja haigust käesoleva aasta algupoolel on Luciano Pavarotti jällegi hakanud täies hiilguses laulma. Foto pärineb tema esinemisest duetis Cynthia Lawrence'iga Leedi kindluses Kentis Inglismaal k.a. 29. augustil.

EPA — ETA

Paavsti ootel korrastati oreleid

Tallinna VII Oreifestivalil augusti algul andis kontserdi ka leedu orelikunstnik **Balys Vaitkus**.

ML tundis huvi, kuidas on lood Leedu oreelitega. Kas analoogilised Eestiga, kus nõukogude võimu tingimustes oreleid säilisid ja pääsesid Läänes hiljem kahjulikuks tunnustatud ümberehitamiskampaaniast, aga on viletsas olukorras ja raha nende remondiks praegu vähe.

B. Vaitkus ütles, et ta pole kõigi üksikasjadega kursis, kuid üldpildist võib infot anda. See on enamvähem analoogiline. Katoliiklikus Leedus on vähe barokkoreleid, enamikus on need romantismiajastu omad. Vajalikul tase mel on neist ainult mõned üksikud. Vilniuse (praegune orel valmis 1969. a.) ja Kaunase Toomkirikus, väikeses Tytyvenai maakirikus. Viimastel aastatel on leedu emigrandid kinkinud mitmeid elektrioreleid. Kuid seda ei pea organisid heaks lahenduseks, see on vaid hädaabinõu.

Õigem oleks restaureerida vanad oreleid. Kuid selleks pole kogudustel praegu finantsvõimalusi. Ka spetsialiste on vähe. Oreelite remondiga tegeleb põhiliselt väikefirma „Gučas“. Siiski on tal tellimusi rohkem, kui ta suudab täita. Sellist festivali, nagu on Tallinna oma, Leedus pole. Kuid riik on paavsti ootel. Tema külaskäigu ajal on ette nähtud korraldada kontserte 120 kirikus. Igaüks püüab oma oreli selleks ajaks paremini kõlata panna. Valitsusel on vähe raha ja seda ta ei anna. Landsbergise aeg polnud selles osas parem praegusest. Kuid midagi ikka leitakse. Appi on tulnud ühiskondlik Muusika Toetamise Fond. Mõnel pool organiseerivad kogudused oreliparandajaile tasuta toilitustamise.

M. Võhmas

Veealune ooper

TROIA, Portugal, 25. juuli

Michel Redolfi veealuse ooperi „Crysalis“ publik mitte ainult ei kuula teost, vaid sõna otseses mõttes sukeldub sellesse.

Suures ujumisbasseinis tähistava all kandub süntesaatorimuusika veealuste valjuhääldite kaudu läbi vee.

Kahe meetri sügavusel vee all sukeldumisseadeldises lööb löökpillimängija suuri pronksist kellasid. Lauljanna basseini äärel lisab oma hääle, mida samuti lastakse läbi veealuste valjuhääldite.

„Tegemist on veealuse ooperiga, kus te kuulete toimuvat kogu oma kehaga — terve teie keha kuulab,“ räägib prantsuse lavastaja publikule enne etenduse algust.

Kahesajast inimesest koosnev publik ujub mööda basseini ringi, püüdes leida mugavat positsiooni — mõistes, et nad võivad helisid kuulda vaid siis, kui nad sukelduvad. Publik ujub kummist alustel, sukeldub vee alla kuulama võluvaid helisid ja jälgima löökpillimängijat läbi spetsiaalsete kaitseprillide, mida saab basseini äärest.

Pinnal ujudes neelab keha helivibratsioone kaheteistkümnest valjuhääldist üle kogu basseini, luud helivad helisid nagu helihark ja kuulamiskogemus võimendub ja süveneb, segitatakse kavas.

„Publik on algul pisut segaduses, see on väga intiimne. Kuid siis hakkavad nad end mugavamalt tundma ja rahunevad,“ ütles Susan Belling, kes etenduses laulab. „See viib inimesed sügavaima enesetunnetuseni. See on juhitud meditatsioon,“ ütles ameerika päritoluga sopran Reuterile pärast etendust Troias, rannikul 50 km Lissabonist. „See on nii ebatavaline, lõpuks on kogu hõljumine ja tunnetamine ühendatud. Vibratsioon on väga eriline — helilainete võnkumison tervistav.“

Soe vesi kannab keha, samas kui muusika seda ümbritseb ja isegi tundub seda kergelt masseerivat. „Üheks tunniks viib muusika publiku nagu ulmekirjandusse,“ ütleb Redolfi. „See on nagu uni — kuid see on reaalne, niisiis mitte utopia,“ ütleb Redolfi, kes on Nice'is paikneva Heliloomingu Keskuse (CIRM) juht ja korraldab veealuseid kontserte alates 1981. aastast. „Crysalise“ esietendus oli läinud aasta novembris Grenoble'is.

Löökpillimängija Alex Grillo, kes on Redolfiga töötanud alates 1989. aastast, jääb etenduse ajaks vee alla, koputades suurtele pronkskelladele, mis vibreerivad läbi vee. Belling jääb kuivale maale, ilmudes mõnikord ujuval lauakesel mikrofonid juurde laulma. Kuigi etendust kirjeldatakse kui „ooperit“, pole sellel ooperile omast süzeeliini ja see sarnaneb rohkem erinevate helilaadidega sümfooniale. „Midagi kosmilise ja vaalade muusika vahepealset,“ kirjutab Lissaboni päevaleht „Publico“.

Osavõtjad kanduvad muusika rahustavatel lainetel transisarnasasse seisundisse. „Väga lõdvestav,“ ütles üks naine.

Neile, kes kaldale jäid, jäi asi arusaamatuks. „Ma suitsin hädavaevu midagi kuulda,“ ütles mees, kes oli ujumisriided maha unustanud.

Redolfi teine teos sisaldab helisalvestusi kõigist maailma paigust — Brasiilia Amazonase džunglist kuni Surmaoruni Ameerika Ühendriikides. Tema kujundas ka helisüsteemi Monaco paviljonile 1992. a. Expo-näitusele Hispaanias Sevillass.

Ta ütles, et Troias tema ooperi teisel ettekandel oli suurimaks probleemiks vee soojendamise sobiva temperatuurini publikule, et nad võiksid vastu pida 66 minutit helilainete võnkumisi.

Oma järgmiseks veealuseks ooperiks planeerib ta „midagi väga suurejoonelist avamerel“.

Reuter — ETA

18. saj. Euroopa fenomen

1994. a. viiakse Frankfurti muusikafestivali raames läbi CARL PHILIPP EMMANUEL BACHI (1714—1788 — J. S. Bachi viies laps, oma isa õpilane) — „Euroopa muusiku“ 280. sünniaastapäevale pühendatud sümposioon. Sümposiooni eesmärgiks on tema heliloomingu kui Euroopa 18. sajandi fenomeni tutvustamine.

Neue Zeitschrift für Musik, 1993/3

Verdi unustatud aaria

1993. aasta Cardiffi festival läheb ajalukku ka selle poolest, et seal kanti 12. septembril ette aaria 1846. a. kirjutatud Verdi ooperist „Attila“, mida pole esitatud ligi 150 aastat ja mis leiti ühes Ameerika Ühendriikide erakogus. Selle Foresto aaria, esitas tenor Dennis O'Neill. Ta ütles, et aarial on huvitav ajalugu. Selle kirjutas Verdi Rossini kirja peale, milles viimane palus lisada aaria oma Foresto osas esinenud lemmiktenori Nicole Ivanoffi jaoks. Ta lisas: „Keegi ei tea, mitu korda kandis Ivanoff seda ette 1846. a., kuid pole mingeid teateid selle esitamisest hiljem.“

Reuter — ETA

Fischer-Dieskau lõpetab laulmise

Bariton DIETRICH FISCHER-DIESKAU kavatseb tema enda sõnutsi kontserdilavadel tagasi tõmbuda. Selle aasta mais 68-aastaseks saanud laulja on tuntuks saanud mitmekilgse ja järjekindla kunstnikuna, kes pole ennast lasknud mõjutada eri ajajärgude või või stiilidega kaasnenud muudatustest.

Falstaffina

Fischer-Dieskau ooperi- ja laulurepertuaaris on suur osa klassikat, samuti palju nüüdismuusikat, mis enamasti ongi spetsiaalselt temale loodud.

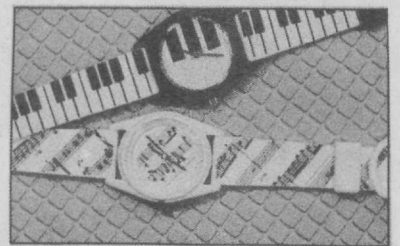
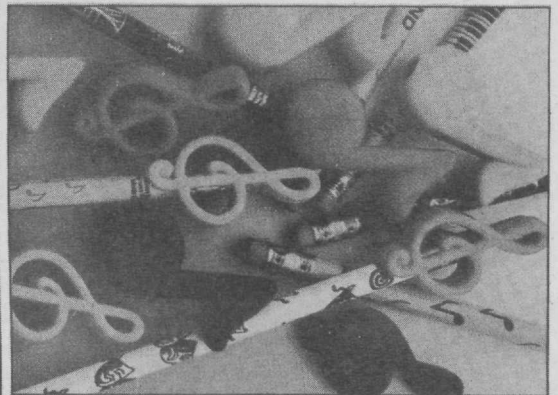
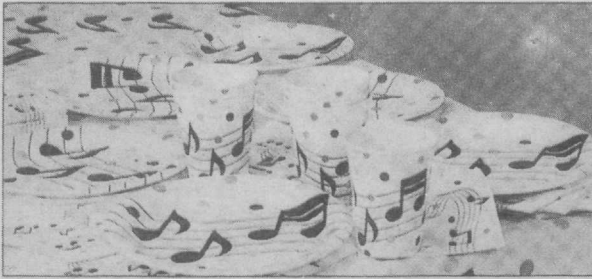
Kuigi Fischer-Dieskau lahku kontserdilavadel, ei kao tema hää, mida on plaadistatud tema karjääri algusaastast, 40-ndatest, kuni viimase ajani.

Fischer-Dieskau ei lahku muusikamaailmast täiesti, sest ta on lubanud esineda aeg-ajalt dirigendina, „kui helilooja ja kontserdikorraldaja lubavad,“ nagu ta teatas Prantsuse lehes „Le Monde de la Musique“. Vähemalt üks töö on juba kokku lepitud: 1994. a. Schubertiaadil juhatab Fischer-Dieskau Schuberti Sümfooniat C-duur ja Beethoveni Neljandat klaverikontserti, sooleerib Andras Schiff.

„Rondo“, 1993/3

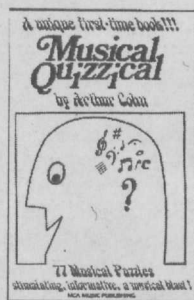
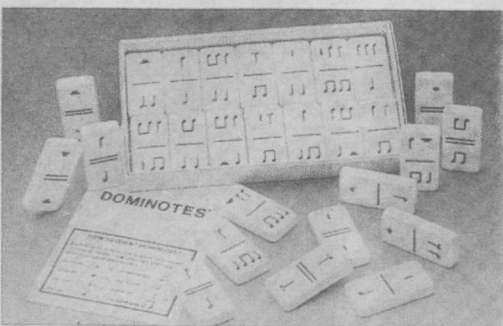
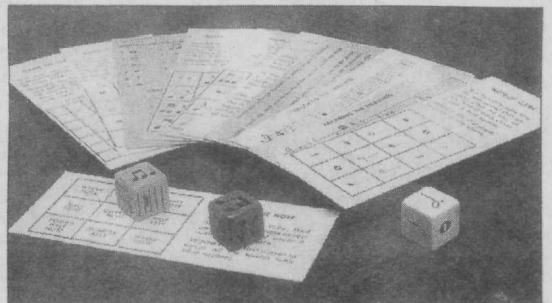
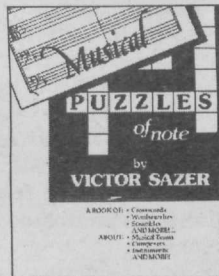
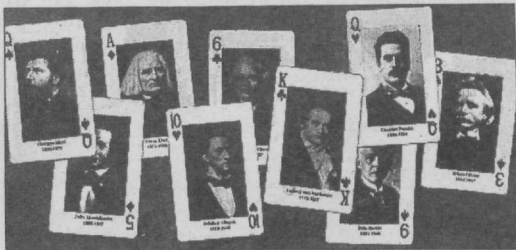
Läänes, esijoones USA-s, arendatakse lastes muusikakiindumust ja -oskusi ka tarbeesemete muusikaliste sümbolitega kaunistamise ning mitmesuguste muusikaliste mängude kaudu. Esimesse gruppi kuuluvad dekoreeritud pliitsid, sulepad,

kustutuskummid, söögi- ja jooginõud, laudlinad, käe- ja seinakellad ning palju muud, mis kuulub inimese igapäevaelu juurde.

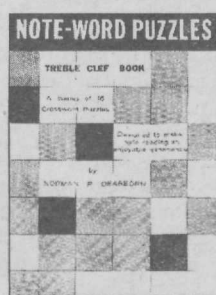
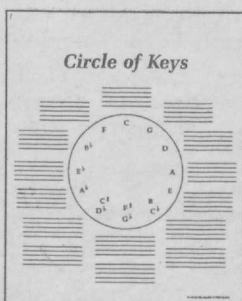
Teise grupi moodustavad kõigepealt mitmesugused mängud, millesse on sisse viidud muusikalise algõpetuse elemente:

doomino, kaardimäng, täringumängud, „ümbermaailmareis“ jm.

Edasi mitmesugused mõistatused ja ristsõnad, mille lahendamiseks on vaja tunda muusika-alast sümbolikat, näitvahendid klavvistiku ja erinevate noodivõtmete endale

selgestegemiseks, rütmi ja meloodia omandamiseks, instrumentide ja heliloojate tundmaõppimiseks.

EKSIARVAMUSI ELEKTROONILISTEST INSTRUMENTIDEST

INSTRUMENTAARIUM

MIDI-komplekti* sisseadmiseks, näiteks muusikaklassis, on lõputult võimalusi. Komplekteeritud MIDI-töökoht on töökoht kõigile, olgu siis õpilased õppinud muusikateooriat või vallandub nende loomingu- ja komponeerimises. Siin on kohta kõigele — pilli- ja kompuutriklahvistikule, „hiirele“, monitorile ning printerile, riulid paberile, säilituskoht disketile ja varustusele. On ka sektsioon valjuhäälditele, CD plaadimängijale ja kassetidele — kõik on pandud nii, et oleks käepärane.

*MIDI — Musical Instrument Digital Interface

Viimaste aastate õppekirjanduses ja artiklites on hakatud hädakella lööma MIDI-tehnoloogia halvast mõjust haridusele. Sellised väljendused jahmatavad, sest väga paljudel autoritel puudub arusaam, milline see tehnoloogia peab olema ja milline mitte. Kõrvvalt veenmine tõmbab paljusid MIDI poole, parem informeeritus lubab ka paremat vastuvõttu.

MIDI-instrumentide kriitikud väidavad, et see on pilli mängimine ainult nupule vajutamise, ilma et oleks vaja mingitki muusikalist õpetust või oskusi. Teisalt aga, muusikud, kes on pühendanud aastaid pilli harjutamisele, võivad elektroonilistele klahvpillidele vaadata kui moenarrusele. Mitte muusikuid tõmbab ligi MIDI-ga muusika tegemise ilmne kergus, nende illusioonid purunevad, kui nad avastavad, et instrument nõuab kaugelt rohkemat kui lihtne nupulevajutus. Mõlemal juhul on tulemuseks see, et potentsiaalsed mängijad eemalduvad uuest muusikatehnikast.

Nupulevajutamise müüt on tulenenud mitmetest eksiarvamustest ja paljudest MIDI-klahvpillide plaadistamise iseärasustest. MIDI stardinupp on samas funktsioonis kui CD või magnetofonilindi mängimapaneku nupp: taasesitusmehhanism mängib ära kõik, mida esitaja on salvestanud. **Suurema osaga hästi väljaehitatud MIDI-instrumentidest ei saa luua head muusikat ilma andeka muusikuta, nagu tekstimasin ei saa luua kirjandusteost ilma andeka kirjanikuta.**

Traditsioonilist õpetust saanud muusikud võivad kasutada MIDI-tehnoloogiat, kui nad seostavad seda moodsa muusikaga. MIDI-muusikale on kõige iseloomulikum just pop-sound, võib-olla sellepärast ongi sellel alal tegutsevad muusikud esimestena uurinud ja kasutanud just seda tehnikat; nüüdseks ei ole elektroonilised instrumendid aga enam piiratud ühe muusikalise stiili või perioodi ega ka mõne kindla instrumendi helivärviga rohkem kui ükskõik milline muu muusikainstrument. Ma kasutan neid Vivaldi, Bach'i ja Fauré esitamisel, Bob James rakendab oma plaadistuses „Scarlati dialoogid“ MIDI-tehnikat, orkestreerimaks Scarlati klahvpilliloomingut.

Paljud on üllatunud, õppides, et MIDI iseenesest ei saa tekitada üksikuid helisid. Helid tekivad süntesaatorist, samplerist, rütmimasinast, akustilisest klaverist või mingitest teistest instrumentidest, mis on ühendatud MIDI-programmiga. Süntesaatorid olid olemas kaua enne MIDI-t; digitaalse informatsiooni edastamine MIDI kaudu

lihtsalt arendas neid võimalusi.

Kuna MIDI-klaviatuudid sarnanevad klaverile, püüdsid paljud traditsiooniliselt õppinud pianistid sellel mängida, nagu oleks see olnud klaver. Selle tulemusena äpardus neil modulatsioonide, helikõrguse variatsioonide, *portamento* ning teiste esitaja ilmekuse avardajate kasutamine, nüüdsed võimalused ulatusid väljapoole akustilise klaveri võimalusi. MIDI-klahvpillidele on vaja erilist, just neile sobivat tehnilist meisterlikkust. Nii nagu meisterpianist vajutab pedaali vilumusest ja organist eksperimenteerib väsimatult registritega, et saavutada erilist *soundi*, ei saa ka süntesaatorimängijad oma pillide muusikalisi võimalusi kasutada ilma jõupingutusteta.

Mõnede senistel salvestamistel ja esinemistel osalenud vajaliku traditsioonilise õpetusega muusikute nüüdne tööpuudus on suurendanud kartust, et elav muusik ja akustiline instrument on peagi üleliigsed. MIDI-t pole kunagi plaanitud asendada muusikainstrumente, seda enam mängijaid; see on vaid üks võimalus muusika esitamiseks elektrooniliselt. Ehkki areneva tehnoloogia mõju kultuurile on võimatu ette ennustada, tundub kontsertmuusikute väljasuremine üsna võimatu, sest ilmselt on vaid vähesed kuulajad nõus maksma, et tulla publikuks masinamuusika esitustele. MIDI-tehnika ei ole muusikutele surnumatjaks, kaugel sellest, ta vaid pakub uusi kasutusalasid neile, kes on nõus kohanema muutuva muusikaturuga. Need avarduvad ja tulutoovad võimalused sisaldavad endas süntesaatorprogrammeerimist, muusikalise mäluprogrammi arengut, muusikatoodangu demonstratsioonivõimalusi, partituuri kirjutamist ja noodistamist, instrueriva materjali üleskirjutamist ja õpetamist.

MIDI-instrumendid ei hakka kunagi rahuldama kõiki õpetajaid, esinejaid või kuulajaid, paljusid vastuvõtt aga ka neist muusikutest, kes pole viitsinud tundma õppida kõiki instrumendi pakutavaid võimalusi. Tuleks luua otsekontakt selle tehnikaga, et suurendada arusaamist ja vastuvõtuvõimalust, ning kes teab — ehk hakkab see teile siis koguni meeldima.

„Clavier“, 1993/3
Tõlge: A. Kons

Loo autor R.G. Rhoades
õpetab Pennsylvanias (USA)
kolledžitasandil just kõnesolevaid
pille ning juhib vastavat
stuudiot Harrisburgis.

Selles numbris kavatsesime asuda täitma „ML“ k.a. I. numbris antud lubadust — avaldama Wilfred Mellersi artiklit Richard Wagneri kohta, tähistamaks ühtlasi ka tema tänavusi ümmargusi sünni- ja surma-aastapäeva. Toimetusse laekus aga ka teine, osaliselt Mellersiga (ooperi „Tristan ja Isolde“ osas) kattuv kirjatükk. Tutvunud materjalidega, otsustasime avaldada need mõlemad, demonstreerimaks, kuivõrd erinevalt võib samast asjast kirjutada, ja seda ka tõlgendada. Enne kui meie lugeja saab asuda jälle nautima (või kiruma) Mellersi erudeeritud, vaimukas, kuid samaaegselt raskepärases stiilis kirjutatud mõtteavaldusi, pakume talle eelsoojenduseks teise, lihtsalt, kuid mõnevõrra naivistlik-sentimentaalses stiilis kirjutatud loo. Head võrdlemist nendele, kellel on selleks huvi.

Ja veel. „Muusikalehe“ avanumbris (1991, nr. 1) kirjutas Mare Põldmäe meile meie algatuseks edu soovides, et hea on lehetegijate idee anda „läbi väljaande jooksvaid noodikirjas muusikalisi teemasid“ ning lisas: „Ükskord võiks jõuda näiteks Wagneri ooperite juhtmotiveideni, selleni, mida konservatooriumi üliõpilased (ja ka muusikakoolide õpilased) oma igapäevases töös vajavad.“

Kahjuks on esialgne idee soiku jäänud. Kuid seoses pikema materjali avaldamahakkamisega Wagneri kohta tuli ML tegijaile meelde M. Põldmäe soovitus konkreetsel osal. Pöördusime tema poole palvega võtta enda peale selle teokstegevmine. Ta soostus Wagneri ooperite motive välja valima. Alustame teosest, mille saamislugu valgustab see esimene jutt — „Tristanist ja Isoldest“. Toome seekord ära põhimotiivid sellest ooperist, mida Wagner ise pidas, nagu Mellersi artiklist selgub, oma muusika dramaatilise pingepoolest otse hulluksajavaks.

◆ Richard Wagner

RICHARD WAGNERI (1813—1883) elu oli täis suurepäraseimaid tõuse ja jahmatavaimaid langusi. Kuid oli hetk, mis sööbis tema hinge ereda, pimestava valgusena; see on seotud ooperiga „TRISTAN JA ISOLDE“ (1859).

Helilooja kirjast leiame järgmised sõnad: „Oli lühike aeg, mida ma tõepoolest mäletan kui unelmat, nii imeväärset hea ja erk oli olla mu hingel. See oli „Tristani“ proovide aeg. Mu truu ingel, mu hea ja õnnistav kaitsja valvas mind nagu alati, täis lapselikku juubeldust, kui olin rahul, kui rõõmustasin kasvava edu üle. Ta korraldab märkamatuult kõik, mis mind aitab, eemaldab kõik, mis segab. Vaimustav uni muutis kõik mõeldu ootamatuks tõeks: esimene etendus on ilma publikuta! Kuninga imettegev armastus sunnib mind elama. Tema jaoks ma elustun, tema jaoks tahan veel ja veel luua!“

Geniaalse helilooja suhetele Baieri kuninga Ludwigiga [Ludwig II (1845—1886), kuningana 1864—1886 — A.K.] tuleks pühendada eri peatükk; igal juhul soodustas see kummaline monarh Wagneri loominguiliste kavatsuste realiseerimist. Alles üsna hiljuti püsis „Tristani“ kallas Viini teater, tegi sellega üle 70 proovi ja tunnistas ooperi... mängimatuks. Siis aga tutvustas München maailmale ooperilava julge reformaatori uut teost.

Esietendus oli tähelepanu keskpunktis, võib-olla mitte niipalju muusika, kui just erilise atmosfääri tõttu, mis oli kujunenud Wagneri ja tema austajate ümber. Ühes Baieri Ludwigile pühendatud uurimuses öeldakse: „Siin olid kuninglike perekondade liikmed, kõrgemaiseivad isikud, kõigi maade ajakirjanduse esindajad, oli palju muusikamaailma kuuluvaid isikuid, palju Wagneri poolehoidjaid, kes olid huvitatud tähtsa etenduse väljatulekust. Wagner saavutas hiilgava võidu. Kuigi paljud ilmusid teatrisse spetsiaalselt selleks, et korraldada talle vaenulik demonstratsioon, ja, häbenemata kuninga kohalolekut, vilistasid pärast esimest vaatust, jäid nad siiski tähtsusetusse vähemusse. Tõelised muusikahindajad, keda teatrisse kogunes külluses, korraldasid Wagnerile tõelise ovatsiooni. See Wagneri esimene edu oli astmeks, mis viis kõigi tema heliloominguplaanide triumfaalsele teostumisele Bayreuthis. Kõigile oli teada, millist osa Ludwig mängis Wagneri üritustes, ja kõigis leheartiklites „Tristani“ edust räägitakse vaimustatud sõnadega ka Ludwigist kui õilsast metseenist, kui „kuningast-romantikust“.“

Triumf Münchenis ei avaldanud Ludwigile vähem muljet kui autorile endale. Selle üle võib otsustada kirja järgi, mille ta tookord Wagnerile saatis: nii huvipakkuv dokument, et see tasus ära tuua tervenisti.

„Mu Ülim, Jumalik Sõber! Vaevalt

jõuan ära oodata homset päeva, nii janunen vaadata teist etendust. Te kirjutasite Pfistermeisterile oma lootusest sellele, et minu armastus Teie teose vastu ei vähene Kurwenali osa veidi ebarahuldava esituse tõttu. Mu sõber, kuidas võis Teil tekkida säärane mõte? Ma olen vaimustuses, vallutatud! Põlen soovist näha teist etendust. See geeniuuse loodud imeline teos! Kes ei võiks, seda näinud, sellega tutvunud, tunda ennast õndsana! Suurepärane, imeilus, ülendav — see puhastab minu hinge! Elagu selle Looja! Kummardus talle. Anun Teid, rõõmustage mind kirjagal! Kas pole tõsi, mu kallis sõber, et mehisus, mida on tingimata vaja uute teoste jaoks, ei jäta Teid kunagi? Palun Teid: mitte kunagi mitte millegi ees taganeda, palun nende nimel, keda Te täidate sellise õndsusega, mida võib kinkida vaid Jumal. Teie ja Jumal! Kuni surmani, minekuni sealpoolsesse maailma, öö kuningriiki, jään Teie truuks Ludwigiks.“

Mitmeid kordi on märgitud, et selle läkituse eksalteeritud tekst annab tunnistust autori psüühilisest tasakaalutusest. Nähtavasti nii see ongi. Anname aga siiski au 20-aastasele monarhile, kes oskas täies mõõdus hinnata geniaalse kunstniku loomingu. Nii vahetult ei õnnestu see igapähele. Nii või teisiti on vaieldamatu fakt, et just Baieri Ludwig soodustas uue lehekülje avamist muusikateatri ajaloos.

Agaloomingu lätel seisib Mathilde Wesendonk. 1849. a., jälitatuna Saksimaa valitsuse poolt oma tolleaegsete revolutsiooniliste veendumuste tõttu, põgenes Wagner koos naisega Zürichisse. Siin leidis ta rikkas ettevõtjas Otto Wesendonkis soosija. 1852. a. tutvus helilooja tema naise Mathildega. Sõprade tunnistuste kohaselt oli too

(Järg 22. lk.-l)

◆ Mathilde Wesendonk

Mälestussammas armastusele

(algus 21. lk.-l)

lummavalt kaunis: „pikka kasvu, sügavad, tumedad silmad ja väljendusrikas suu lisasid talle tagasihoidud illuse võlu“. Nii puhkes lõkkele kirk, mis viis armunud traagiliste üleelamisteni ja... „Tristani ja Isolde“ sünnini. Juba enne seda ooperit viisistas Wagner viis temakese luuletust.

1857. a. ehitas O. Wesendonk oma perele Zürichi lähedusse ilusa villa. Selle ligiduses asus tagasihoidlik majake, mis Mathilde nõudmisel kingiti Wagnerile. Kellegi kaasaegse sõnade järgi „oli see mingi eriliselt helge ajajärk kõigile neile, kes kogunesid imeilusasse majja rohelisel küngal. See oli maitse ja luksuse kuningriik. Peremehele oli võimalus täielikult toetada kõike, mis teda huvitas, ning ta suhtus sügava austusega kuulsusse, kellega saatus oli ta kokku viinud. Tema naine, noor, õrn olend, oli kogenud vaid elu kindlat selget pealispinda. Mees armastas teda vaimustusega, ta oli õnnelik ema. Ta oli täidetud aukartusega kunsti suuruse ees, geniaalse inimese ees, kellesarnast ta kohtas esimest korda elus.“

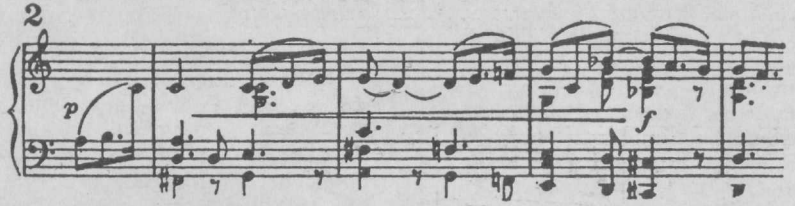
Kõik see oli nii. Aga olukord kujunes röömutuks ja sellega oli kursis ka O. Wesendonk. Ääretu armastus, selle romantiline ülevus, hingeline lähedus — ja ei mingeid lootusi ühinemiseks. Truudus oma perele, oma lastele ja kohusetunne osutasid Mathildele, sellele siirale ja targale naisele, võitmatuks takistuseks.

Nagu kompensatsioonina täitumatu unistusele sünnib partituur. Juba 1854. a. kirjutab Wagner oma sõbrale F. Lisztile: „...kuigi mulle polnud antud iialgi tunda tõelist armastuseõnne, tahan ma siiski utoopiatest ilusaimale püstitada sellise mälestussamba, milles kõik, esimesest kuni viimase strihini, on täidetud armastusega. Mu peas rändab mõte „Tristanist ja Isoldest“ — lihtne muusikiline kontseptsioon, kuid täis inspiratsioonil! Musta lipuga, mis lehvib viimases vaatuses, katan ma iseenda ja — suren!“ Kolme aasta pärast, katkestanud töö „Nibelungide sõrmusega“, kirjutab ta paarikümne päevaga tulevase ooperi teksti, mille aluseks on tuntud keskaegne legend armastuse võlujõust, mis hävitab oma teelt kõik takistused, armastusest, mis on tugevam surmast.

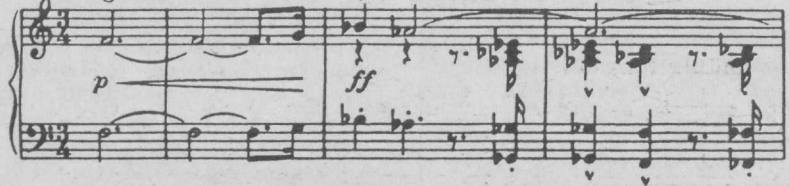
Tema päevikumärkmed, millega ta pöördub armastatu poole, küll juba pärast lahkuminekut, on kirjanduslik ekvivalent muusikale, mida ta loob. See illustreerib muusikat paremini kui ükskõik milline hilisem ülihoollikas annotatsioon.

„Niisiis, asusin tööle. Millest ma alustasin? Meie lauludest on mul vaid kiireid pliatsivisandeid, peaaegu täiesti töötlemata, sellise piirini loetamatud, et kardan nad kunagi täiesti unustada. Ennekõike hakkasin tegelema nende taastamisega klaveril mälu järgi, kõigis

1 Langsam und schmachkend

4 Langsam

üksikasjus. Seejärel kirjutasin nad hoolikalt üles... Selline oli mu esimene töö. Ma sirutasin tiibu...

Täpselt aasta tagasi lõpetasin „Tristani“ teksti ja tõin sulle viimase vaatuses käsikirja. Siis läksime diivani juurde, sa embasid mind ja ütlesid: „Nüüd on kõik mu soovid täitunud!“

Sellel päeval ja tunnil ärkasin ma uuele elule. Kõik, mis oli senini, oli sissejuhatus; sellest hetkest algas minu jaoks järeleõnna. Tõelist elu elasin ma vaid sellel imepärasel silmapilgul. Ja kas tead, kuidas ma seda silmapilku kasutasin? Ilma paatosega, ilma tormiga, ilma igasuguse hullustusega, pidulikult ja siiralt, õrnsooja tundega, täiesti vabalt, vaatasin ettepoole — nagu läbi igaviku prisma. Piinarikkalt rebisin ma end lahti maailmast, ikka kindlamalt ja kindlamalt. Kõik minus oli täis eitust, soovi minna varju ümbritseva eest. Isegi mu loomingul oli ebanormaalne iseloom: ta oli soov, täitmatu soov leida — tema eituse ja enesepiiramise asemele — midagi positiivset,

minule endale omast, midagi minu-ga liituvat. See silmapilk andis mulle kõik selle — sellise vastuvaidlematu kindlaksmääratusega, et mind valdas püha rahu. Imeilus, malbe, vabisev naine viskus mehiselt piinade ja kannatuste merre, et anda mulle see imepärane hetk, et öelda mulle: ma armastan sind! Sa määrasid ennast surmale, et anda mulle elu! Ja mina võtsin sinu elu, et lahkuda sinuga sellest maailmast, et kannatada koos sinu kannatustega, et surra sinu surma.

Ei! Ära kunagi kahetse seda — neid õrnusi, millega sa kaunistasid minu õnnest kasinat elu. Ma pole veel kunagi tunda saanud selliseid õnnejoovastuse õisi, mis kasvasid välja sellest puhtaimast, üllaimast armastusest. See, millest unistasin nagu poeet, ei saanud teostuda sellisel oiavalisel kombel. Minu igapäevaelu labasele proosale langes elavdav ja übermuutev kaste. Ma ei lootnud kunagi sellele, kuid siiski näib mulle, nagu oleksin ma kõik teadnud. Ja nii olen ma kaitstud

PYRRHOSE VÖIT

Epeirose kuningas, vanaaja välja-
paistev väejuht Pyrrhos (319–272 e.
Kr.) püüdis luua Vahemere lääneosas
tugevat suurriiki ning sekkus kreeklaste
ja roomlaste vahelisse võitlusse. Saavu-
tanud 280. a. Heraclea lähedal Rooma
leegionide üle esimese suurema võidu,
purustas ta roomlased a. 279 ka Ausculu-
mi lahingus. Lahing oli Pyrrhosele väga
kaotusterohke, nõrgestas niivõrd tema
vägesid, et kuningas sõnanud: „Veel üks
selline võit, ja ma olen kadunud.“
Tõepoolest, Beneventumi lahingus sai
Pyrrhos 278. a. roomlastelt lüüa ja
siirdus oma sõjaväe riisemetega tagasi
Epeiroosesse. Siit väljend Pyrrhose võit,
mida kasutatakse ülekantud tähenduses,
et märkida võitu — tasavägist kaotust,
see tähendab võitu, mis saavutatud
suurte ohvite ja korvamatute kaotuste
hinnaga.

PROKRUSTESE SÄNG

Väljend on seotud vanakreeka mütoloogilise koletise Prokrustesega (kr. 'venitaja'). Paistes silma ennenägematu salakavaluse ja julmusega, sobitas ta kõik tema kätte sattunud teekäijad raudsesse sängi. Kui säng oli liialt pikk, venitas Prokrustes oma ohvrit seni, kuni tema jalad ulatusid voodi otsani. Kui aga voodi osutus ohvrile lühemaks, raius ta sellel jalad parajaks.

Mööda Atikat rändav kangelane Theseus jõudis lõpuks ka Prokrustese juurde ning, näinud, kuidas koletis oma ohvreid piinab, talitas temaga samamoodi. Et säng oli hiiglasele liiga väike, raius Theseus Prokrustese jalad lühemaks ja tappis ta samamoodi, nagu Prokrustes tappis enda poolt vigastatud rändurid.

osades olid Ludwig ja Malwine Sch-norr von Karolsfeldt, dirigeeris Hans Bülow.) Seepärast pöördus ta mõne päeva pärast nende poole kirjaga, milles olid ka sellised sõnad: „Isegi ema, kes imetleb oma piinades sünnitatud last, ei suuda kogeda sellist suurepärasest sisemisest rahuldust, milline haaras mind, kui kuulsin nii kaua tummana minu ees lebanud partituuri helide elavas, soojas ja siiras liikumises, teie suurepärasest, imeilusast ettekandest!... Kõik te teate, et te tegite selle etenduse heaks, mida vähegi suutsite. Kelleks te seeläbi mulle muutusite, ütleb teile selgelt teie süda. See, et ma tunnen ennast teist igapähe sõbrana, ei või teile samuti teadmata olla. Sest ainult soov südamlikult vastata minu sõprusele võis anda teie esitusele selle soojuse, selle tule, selle õrnuse, millega viisite maailmani minu teose — kõlavalt ja südamlikult.“

V Mire Muzōki, 1990
Tõlge: A. Kons

õilsuse oreooliga: pühendatud ülil-
ma rüütellikkuse väärikusele. Sü-
damest südamesse, silmast silma,
huultelt huultele — nii saavutasin
ma vabanemise maailmast. Kõik
minus on vaba ja üllas, kuni viimase
piirini. Ma kogen mingit püha
värinat iseenda ees, kui mõtlen, et
mind armastad sina, selline täius-
likkus, selline õrn õndsus, selline
kõikide mõtete puhtus. Ah, ma
joobun veelgi sellest õite võlulõh-
nast, mille tõi mulle sinu süda. Need
polnud elu võrsed — neist imepä-
rastest õitest lehvib taevaliku surma
aroomi, igavese elu aroomi!“

Armastus ja elu... Armastus ja
surm... Selline ekstaatiline tunne
läbib tervet ooperit. Helilooja mää-
ras selle žanri „lavalise tegevusena
kolmes vaatuses“. Kuid just lavalist
tegevust tavalises mõttes on siin
väga vähe. Süžeekontuuri on sisse
kirjutatud vaba poeem inimlikest
tundepuhangutest. Dramaturgilise-
le staatilisusele on vastukaaluks
muusikalise jutustuse uskumatu

dünaamilisus. Wagner heidab jul-
gelt kõrvale kõik väljakujunenud
ooperikaanaonid. Vaatajat kutsu-
takse esialgu teraselt kuulatama
kangelaste hingeliigutusi, mis lõpe-
vad juhtmotiivide lahtirulluvas pa-
noraamis, moodustades ooperi-
konstruktsiooni tugeva karkassi.
Seepärast lülitabki Wagner niivõrd
ebatavalise otsustavusega üldisesse
dramaturgilisse konteksti sellised
pöördelised episoodid, kus väliselt
nagu ei sünni midagi, kuid nad
kütkestavad tähelepanu just oma
muusikalise sisuga. Selline on näi-
teks Tristani ja Isolde armastus-
duett teises vaatuses või kolmandat
vaatust raamivad kangelaste pikad
monoloogid. Ja ooperis on veel üks
peategelane — see on orkester, kelle
tähtsus ei jää sugugi alla vokaalpar-
tiidele. Tema kõlas on armastusjano
ja -piin, kirg ja ahastus, rõõm ja
valu, lein ja kirgastumine.

...Sellel juuniõhtul oli Wagner
õnnelik ja tulvil tänulikkust
Müncheni teatri artistide vastu. (Pea-

Ülim valvsus

Etendus sai läbi. Kiirustasin dirigen-
di tuppa, et teha Algis Žuraitisele
esituse kohta paar märkust. Jõudsime
partituuri klaverikaanel just lahti lüüa,
kui üks läks koputamata lahti ja
nähtavale ilmus minu balleti kontra-
bassipartiid hoidev käsi ning seejärel
ka selle omanik, seljas hästiistuv must
ülikond. Teda tänaval kohates oleksin
arvanud, et mul on tegu akadeemiku
või vähemalt kirjavahetajaliikmaga.

Teretamata avas mees partituuri
viimase lehekülje, ulatas Žuraitisele ja
ütles vaoshoitud raevuga:

„Palun vaadake, milline karjuv
korralagedus, ja kandke sellest ette
orkestri direktsoonile!“

Žuraitis uuris midagi partituuris ja
ütles:

„Jah, see on tõesti kole! Ma kannan
sellest kindlasti ette!“

Astusin uudishimulikult lähemale, et
näha, mis seal siis ometi on, aga
Žuraitis hoidis mind oma treenitud
käega tagasi:

„Ei-ei! Ära sina vaata!“

„Kirjavahetajaliige“ kummardus
viisakalt ja lahkus.

Dietrich Bauer

„Tule vaata nüüd,“ lubas Algis.

Kontrabassimängija oli partituuri
viimasele leheküljele kritseldanud mi-
nu kohta pika rea kõige ropemaid
sõimusõnu.

„Mis see siis ära ei ole! Ma olen
säherduste läkitustega juba proovidest
peale harjunud! Kes oli too mees ja mis
see tema asi on?“

„Sa ju tead, et täna on teatris
Mikojan. See aga on tema ihukaitsja,
kelle koht on valitsuse looži all, otse
kontrabassimängijate keskel. Tema
arusaamist mööda ei tohi midagi inetut
Mikojani silme ette sattuda. Nendes
sõimusõnades nägi ta aga võimu
solvamist ning reageeris nagu kord ja
kohus.“

Direktsiooni Žuraitis aga ei läinud.

Ikkagi kontrollis

Suurde Teatrisse, minu balleti pea-
proovi, NSV Liidu Kultuuriministee-
riumi kunstinõukogusse, saabus Jekate-
rina Furtseva.

Pärast etendust tuli ta, näol suured
punased plekid, ebakindlal sammul
oma kohale laua taga ega leidnud kohe
toolikorju üles. Ta võttis istet ja uuris
kohalviibijate nägusid, otsekui näeks
neid esimest korda. Seejärel hakkas ta
ülakeha väänates aeglaselt ja vaevali-
selt rääkima:

„Te andke mulle andeks, kuid läks
nii, et ma olen minister!... Mina seda

tõepoolest ei tahtnud!... Kuid ometi
istun ma selle tooli peal... Ja nüüd...
peaksin ma teie töö kohta midagi
ütleva... Mida mina, lihtne kangur,
sellest taipan?! Nii et andke mulle,
lihtsale eidele, andeks... kuid läks nii, et
mina olen kultuuriminister... ja peaksin
teile midagi ütleva...“

Jne. jne. lõputute kordustega. Vii-
maks jõudis ta märkusteni:

„Lava on teil hirmus pime, tahaks
paremini näha, mis sünnib. Ja vaadake
oma peaosatäitjat — selline kena võluv
tütarlaps, teil aga tantsib ta kogu aeg,
pikad püksid jalas... Ma saan ju aru, et
geoloogid taigas seelikuga ei käi, kuid
ometi oleks hea, kui ta mingil hetkel
ümber riietuks.“

Muid arvamusi polnud ja Furtseva
lahkus. Tema soovitusi arvesse võtta ei
olnud võimalik. Lavastusest poleks
jäänud midagi järele. Kahe päeva
pärast oli esietendus. Sellele järgneval
päeval läks tolleaegne Suure Teatri
peadirigent J. Svetlanov muude asjade
pärast Furtseva vastuvõtule. Kui ta
juba oli lahkumas, peatas teda Furtse-
va:

„Kuidas on lood „Geoloogidega“?“

„Kõik on korras, eile oli esietendus.“

Furtseva küsis järsult:

„Kuidas nii?! Aga minu märkused?!“

Svetlanov oli leidlik:

„Nad töötasid öö läbi ja täitsid kõik
teie korraldused!“

Guinnessi rekordid

Klaverit peetakse kahtluseta „pillide
kuningaks“. Samuti on teada, et esimese
pilli ehitas 1711. a. Padua meister
Bartholomeo Cristofori. Tema 1720. a.
ehitatud klaverit säilitatakse „Metropoli-
tani“ muuseumis New Yorgis. Suurim
klaver valmistati 1935. a. Londonis:
selle kaal on üle 1300 kg, pikkus 3,6 m.

Suurimaks ja valjuhäälsimaks pil-
lik jääb aga orel. Suurim kõigist
orelitest ehitati Ameerikas, kus kõik
peab olema „kõige, kõige“. Pilli ehitami-
ne lõpetati 1930. a. Asub ta Atlantic
Citys. Orelil on kaks pulti (kateedrit) —
üks, statsionaarne, 7 manuaaliga, teine,
paigaldatav, 5 manuaaliga. Pillil on
1477 erinevat käepidet, nuppu ja hooba
ning 33 112 eri suurustes vileti. Oreli
viledega võib saavutada helitugevuse,
mis ületab kuus korda kõige suurema
veduri vilede valjuse. See orel on praegu
käigus vaid osaliselt.

Praeguseni täielikult töötav orel asub
Philadelphias. See on ehitatud 1911.,
täiendatud 1930. aastal. Orelil on kuus
manuaali ja 30 067 vileti. Võrdluseks
olgu siinkohal toodud suurim kirikuorel,
mis on kasutusel alates 1928. a. Passaus
Saksamaal: sellel „väiksesel“ on
„ainult“ 16 000 vileti ja 5 manuaali.

Vahetagem rollid!

Händeli ooperi „Rinaldo“ kirjas-
tas keegi osav äriimees. See müüdi
momentaanselt läbi ning tõi kirjas-
tajale sisse suure summa raha,
millest Händel sai vaid tühise osa.

„Kuulge,“ ütles Händel osavale
kommersandile. „Et meie vahel
poleks solvumist, lepime kokku:
järgmisel korral kirjutate ooperi
teie, mina aga kirjastan selle.“

Õiendus

Trükikoja süül on „Muusikalehte“ nr. 11/12
sattunud mitu eksitavat viga. Trükikoda leppis
toimetusega kokku selle töötaja Viljandisse-
tuleku osas 2. korrektuuri lugemisele päevaks,
kui polnud võimalik toimetuse töötaja poolt
märgitud vigu kohe ära parandada ja seda temal
enne trükkimist kontrollida, järgmisel päeval
tehti see töö ära aga hooletult. Tähtsamatest
tegematajtmistest märkigem:

1) lk. 1 — peab rasvaselt trükitud Lydia Raha-
la nime järel olema koma; 2) lk. 3 — peab olema
rubriigi pealkiri „Välismaalt“ ja lk. 16. „Instru-
mentaarium“; 3) lk. 9 — ülal alapealkirjas lugeda
„professor“; 4) lk. 14—15 — kolmas noodinäide
peab olema pärast sõnu „Yalong Zaxixnebast“
(lk. 15, 26. rida ülalt), seal toodud noodid tuleb
aga kanda neljanda näite algusse; 5) lk. 16 —
rubriigist „Uusi sõnu“ on üleaarused sõnad
„ideoloog, kunstikriitik“.

Vabandame.

Trükikoda „Kiir“

Peatoimetaja: Mart Vainu

Muusikaleht

Sisutoimetaja: Aime Kons
Lõuna-Eesti korrespondent:
Marina Tamme
Masinakiri: Piret Jutta
„Kiir“, tell. 949.

12,50

Väljaandjad: AS „BALBI“
ning EV Kultuuri- ja
Haridusministeerium
Tallinn 34(EE0034) pk. 996.
Teisipäeval ja neljapäeval
14.30—16.00 tel. 52 51 24